

Råshults gårdstun

Friläggning av den stenlagda gårdsplanen vid
Linnés Råshult

Råshult Södregård 2:1
Stenbrohult socken, Småland

Johan Åstrand

Smålands museum
Rapport 2007:9

Råshults gårdstun

Friläggning av den stenlagda gårdsplanen vid
Linnés Råshult

Råshult Södregård 2:1
Stenbrohult socken, Småland

Johan Åstrand

Smålands museum
Rapport 2007:9

© 2007 SMÅLANDS MUSEUM
VÄXJÖ 2007

ISSN1403-2902

PRODUKTION OCH DISTRIBUTION:

Smålands museum, Box 102, 351 04 Växjö

ALLMÄNT KARTMATERIAL: Medgivande 507-98-29

TRYCKT HOS: Arkitektkopia Växjö

Innehåll:

Sammanfattning	1
Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte	6
Arbetsområdet	6
Metod och arbetssätt	7
Sökschaktgrävning	7
Förberedelsearbete	8
Friläggandet av gårdsplanen	9
Dokumentation	9
Fynd, insamling, registrering och bevarande	10
Rådgivning vid restaureringsarbetet	11
Bakgrund till gårdstomtens utveckling	11
Beskrivning av gårdsplanen och restaurering	15
Sökschaktgrävning och gårdsplanen före restaureringen	15
Den frilagda gårdsplanen	16
Den nyupptäckta husgrunden, A2355	19
Den centrala delen av gårdsplanen, småkullerstenen	20
Gårdsplanen framför Linnéstugan	21
Gårdsplanens nordöstra och området intill brunnen	22
Gårdsplanens östra del och platsen för logen och loftboden	24
Gårdsplanens södra del och delen framför fähuslängan	25
Den skadade ytan framför 1840-talets trädgård	27
Fynden	28
Gårdsplanens stratigrafi, ålder och förändring	29
Övertäckningen av gårdsplanen	29
Det underliggande kulturlagret	30
Stenläggningen och boningshusen	30
Gårdsplanen och trädgården	31
Restaureringsarbetet, antikvariska synpunkter och anpassningar	32
Kort guide för guider	34
Stenläggningen	34
Husgrunderna	35
Sätessugan	36
Den nyupptäckta husgrunden	36
Logen	36
Brunnen	36
Fähuslängan	36
Loftboden	36
Trädgårdarna	37
Utvärdering	37
Referenser	39
Administrativa uppgifter	41
Bilaga. Fyndlista	42

Sammanfattning

Under senhösten 2006 togs gräsmattan bort framför Linnéstugan och bit efter bit frilades den gamla stenläggning som tidigare utgjort gårdsplanen på Råshult. Efter hand som den stenlagda gården rensades fram och dokumenterades påbörjades restaureringsarbetet och nya besökare som idag kommer till Linnés födelseplats kan åter beträda den gamla stenläggningen. Arbetet med den stenlagda gårdsplanen har varit en av flera insatser som gjorts för att levandegöra miljön omkring den gamla komministergården. Målsättningen har varit att inför Linnéjubileet ta fram fler av gårdsmiljöns autentiska drag och att underlätta för besökare att få en bild av hur 1700-talets Råshult kan ha sett ut. Smålands museum har på Länsstyrelsens uppdrag stått för antikvarisk medverkan i detta projekt.

Genom den mindre arkeologiska undersökning som gjordes år 2004 visste vi att det fanns en övertäckt men bevarad stenläggning. I oktober 2006 utfördes det första steget i projektet då vi tog upp några mindre sökschakt upp där man kunde konstatera att stenläggningen verkade omfatta större delen av gårdsplanen. Efter samråd med olika firmor och yrkesmän fastlades riktlinjer för hur man skulle kunna gå till väga vid en restaurering av stenläggningen. I slutet av november började friläggningsarbetet och en bit in i december var hela den gamla gårdsplanen avtäckt. Friläggningen och dokumentationen utfördes av arkeologer från Smålands museum. Folke Carlssons Bygg AB påbörjade restaureringsarbetet allt eftersom som nya ytor blev klara. Förutom återställandet av den stenlagda gårdsplanen gjordes även markeringar av de husgrunder som omger gårdsplanen.

Stenläggningen varierade i utseende och karaktär inom olika delar av gårdsplanen. I den norra och centrala delen utgjordes stenläggningen av tätt lagd småkullersten. I den södra delen bestod stenläggningen av något större stenar. Stenmaterialet verkade vara odlingssten som hade skiftande färg och form. Det förekom även en hel del markfasta stenar som man låtit ligga kvar och ingå i stenläggningen. Tillsammans gav detta en karaktär av en enkel och funktionell stenläggning. I den östra delen av gårdsplanen fanns många uppstickande större jordfasta stenar och stenläggningen upphörde här gradvis. Det är möjligt att den loge som nämns i syneprotokollet från 1751 legat här. Här fanns även ett fundament till en loftbod som är känd från början av 1800-talet. Inom gårdsplanens nordvästra del fanns grunden till ett äldre hus inlemmad i stenläggningen. Denna tidigare inte kända husgrund är äldre än grunden efter den sätesstuga som nämns 1751. Vid friläggandet påträffades ett stort antal fynd av vardagskaraktär, främst keramik- och glasskärvor. Fynd av slagg visade att det funnits en smedja någonstans i närheten. Ett av de få fynd som tydligt kan knytas till 1700-talet var ett glassigill från en butelj med firmamärket från Henrikstorps glasbruk, ett skänkt bruk vars produktion upphörde 1760.

Inledning

Denna rapport redogör för det arbete som Smålands museum, på uppdrag av Länsstyrelsen, utfört under år 2006 i samband med återställandet av gårdsplanen. Uppdraget omfattade först en förberedande sökschaktsgrävning för att utreda den stenlagda gårdsplanens utbredning och skick. Därefter sammanställdes ett underlag för återställningsarbetet skulle kunna utföras. Möjliga entreprenörer togs fram varefter Länsstyrelsen kunde göra en upphandling av restaureringsarbetet. Smålands museum utförde sedan friläggningen och dokumentationen av den äldre gårdsplanen och fungerade som rådgivare vid restaureringen. Museets uppdrag var utformat som två skilda delprojekt där den inledande sökschaktsgrävningen utgjorde steg 1 och förberedelsearbetet för restaureringen samt friläggandet av gårdsplanen var steg 2. Sökschaktsgrävningen gjordes i början av oktober 2006 medan det fortsatta arbetet utfördes i november och december samma år.

Sökschaktsgrävningen utfördes 4 till 6 oktober av Alexandra Nylén och Johan Åstrand. Friläggande, dokumentation och rådgivning utfördes 21 november till 18 december och utfördes av Jessica Wennerlund och Johan Åstrand. Den sistnämnde har varit projektledare och har även sammanställt rapporten. Många har bidragit till diskussionerna omkring återställningen gårdsplanen både ur historisk och praktisk synvinkel. Här har Länsstyrelsen, Margit Forsström, och Folke Carlsson Bygg AB med personal varit viktiga diskussionsparter, men givetvis även Inger Arvidsson och andra verksamma inom Stiftelsen Linnés Råshult. Lena och Michaël Michaëlsson har bidragit både med sina kunskaper och med alla former av hjälp som kunnat underlätta projektet.

Denna rapport är avsedd att vara en redogörelse för hur den stenlagda gårdsplanen såg ut innan restaureringen samt att ge en kort tolkning av de olika faser och företeelser som man kan utläsa ur den bevarade stenläggningen. Rapporten ger även en redovisning av hur arbetet gick till vid friläggningen och restaureringen av gårdsytan. I slutet ges en kort sammanställning av fakta och tolkningar avsedd att kunna användas av de som sköter guidningarna av Råshult.

BAKGRUND

Råshult Södregård var den plats där Carl Linneaus föddes år 1707 och där han bodde under sitt första levnadsår. När fadern Nils Linneaus blev befordrad från komminister till kyrkoherde flyttade familjen till prästgården intill kyrkan i Stenbrohult. Råshult Södregård utgör i dagsläget länets enda kulturresevat. Skötseln utförs av en arrendator efter en skötselplan som tagits fram av Länsstyrelsen. Fastigheten ägs av Stiftelsen Linnés Råshult.

De fornlämningarna som är kända runt Råshult visar att området var bebott

Fig 1. Översiktskarta över Råshult med omgivningar. utdrag ur fastighetskartan.

under bronsålder eller äldre järnålder. Frånvaron av gravfält från yngre järnålder tyder dock på att platsen sannolikt övergavs men att den återkoloniserades under medeltiden. När det gäller Råshults äldsta historia är inte mycket känt i det skriftliga källmaterialet. Råshult nämns första gången i Gustav Vasas jordebok år 1545. Redan då fanns här två gårdar, varav en tillhörde Växjö domkyrka medan den andra var en skattegård (Larsson 1979-81, s 197). En rimlig hypotes kan vara att en ensamgård etablerades någon gång under tidig medeltid i Råshult, vilken sedan kom att delas genom hemmansklyvning under medeltidens lopp. De pollenanalyser som gjorts i Råshult och det intilliggande Djäkabygd har visat att bebyggelsen etablerades under tidig medeltid (Lindbladh 1995, Lindbladh & Nilsson 1999). Människans påverkan på naturen och landskapet på Råshults inägomark blev tydlig efter år 1000. Andelen pollen från örter, gräs och ris ökade samtidigt som pollen från sädeslag och åke-

rogräs blir allt vanligare.

De senare årens intresse för Råshult har främst rört det äldre odlingslandskapet och ett arbete med att rekonstruera ett äldre kulturlandskap har pågått sedan slutet av 1980-talet. Målsättningen har varit att, med utgångspunkt från den bild som laga skifteskartan ger av gårdens mark- och landskapsutnyttjande, återskapa 1700-talets kulturlandskap. Allteftersom rekonstruktionsarbetet omkring odlingslandskapet har framskridit har frågor även väckts om hur gårdens byggnader sett ut, hur trädgårdarna legat och hur själva gårdstomten varit strukturerad. Historiska källor som syneprotokoll och skiftesbeskrivningar ger en viss inblick i dessa förhållanden. Sådant arkivmaterial har tidigare sammanställts (Lindell 1922). Man kan dock konstatera att huvudfrågan i den tidigare forskningen framför allt varit vilket hus som varit Linnés födelsehus och mindre uppmärksamhet har riktats till gården i sin helhet. En hypotetisk rekonstruktion av 1700-talets gårdstomt utifrån historiska källor och jämförande studier har tidigare lagts fram av Hans Thunander (2001). Länsstyrelsen gjorde under 2004 en ny sammanställning av syneprotokollens uppgifter om gårdens byggnader och gårdstomtens utveckling från 1700-talet och fram till idag (Svensgård u.å).

Två äldre undersökningar av arkeologisk karaktär har ägt rum på Råshult Södre gård. Båda var inriktade på att lokalisera den byggnad där Carl von Linné skulle ha fötts. Den första undersökningen utfördes på initiativ av Emil Lindell på 1920-talet. Vid utgrävningen 1921 blottade man grundstenar på platsen för den äldre sätesstugan. Denna låg i öst-västlig riktning intill gränsen mot Norregård. Enligt Lindell var det denna stuga som Linnés far lät bygga 1706. Någon egentlig dokumentation av grävningarna finns inte annat än som en kort redogörelse i en artikel från 1922. Under den översta decimetern jord påträffade man, förutom grundstenar och en igen-satt källare, även ett brandlager. Med utgångspunkt från detta och från de syneprotokoll över gården som finns, drogs slutsatsen att den stuga Nils Linneaus lät bygga brann ner senast år 1730. Därefter ersattes den med ett nytt hus som uppfördes år 1731 (Lindell 1922). Mellan åren 1931 och 1933 pågick diverse restaureringsarbeten i Råshult under ledning av Paul Boberg. Han företog även en arkeologisk undersökning i vilken man bland annat än en gång blottade delar av den äldre sätesstugan (ATA dnr 4771, 1943). Vid båda dess undersökningar drog man slutsatsen att den stuga där Linné föddes låg öster om nuvarande Linnéstugan, men att inget förutom grundstenarna finns kvar efter stugan.

För att få en fördjupad kunskap omkring gårdens och gårdstomtens utveckling utformade Smålands museum 2002 ett projekt kallat "Människa, gård och landskap". På Länsstyrelsens uppdrag utfördes sedan arkeologiska arbeten i syfte att utforska gårdstomtens äldre bakgrund och få ett jämförande arkeologiskt material till de skriftliga källorna. I det inledande arbetet gjordes under sommaren 2004 en geofysisk prospektering och en fosfatkartering av gårdstomten. En digital rektifiering gjordes även av lagaskifteskartan från 1840-41 (Åstrand 2004). Med utgångspunkt från prospekteringarna och med utgångspunkt från det skriftliga materialet gjordes därefter gjordes en riktad arkeologisk undersökning under hösten 2004 där provrutor och några mindre schakt togs upp inom olika delar av gårdstomten. Man kunde då bland annat konstatera att en stenlagd gårdsplan fanns bevarad under gräsmattan framför Linnéstugan. En sammanställning kunde sedan göras där det arkeologiska materialet jämfördes med uppgifterna i syneprotokollen och det äldre kartmaterialet (Hansson & Nylén 2005). Utifrån detta kunde man göra en beskrivning av gårdstomtens utveckling från 1750 och fram till idag. En sammanfattning av denna fasindelade beskrivning av gårdstomtens utveckling presenteras under avsnittet "Bakgrund till gårdstomtens utveckling".

Inför Linnéjubileet togs ett program fram av Marita Jonsson år 2005 för ett levandegörande av gårdsmiljön. Tanken med detta program var att Linnéstugan med omgivande gårdstomt skulle ge en levande bild av hur platsen kan ha sett sig i början av 1700-talet. Ett led i detta var att omforma den stora gräsytan framför Linnéstugan

till de förhållanden som rådde vid tiden för laga skifteskartan eller tiden därförinnan. Besökaren skulle på så sätt kunna få en känsla av att befinna sig på 1700-talets gårdsplan, som var betydligt mindre än de senare och omgiven av flera olika byggnader. Under sommaren 2006 omvandlades gräsmattans östra del till en trädgård med samma utbredning som på lagaskifteskartan och senare under hösten påbörjades arbetet med gårdsplanen vilket beskrivs i denna rapport. För en mer utförlig redogörelse kring projektets bakgrund hänvisas till tidigare rapporter (Åstrand 2004, Hansson & Nylén 2005).

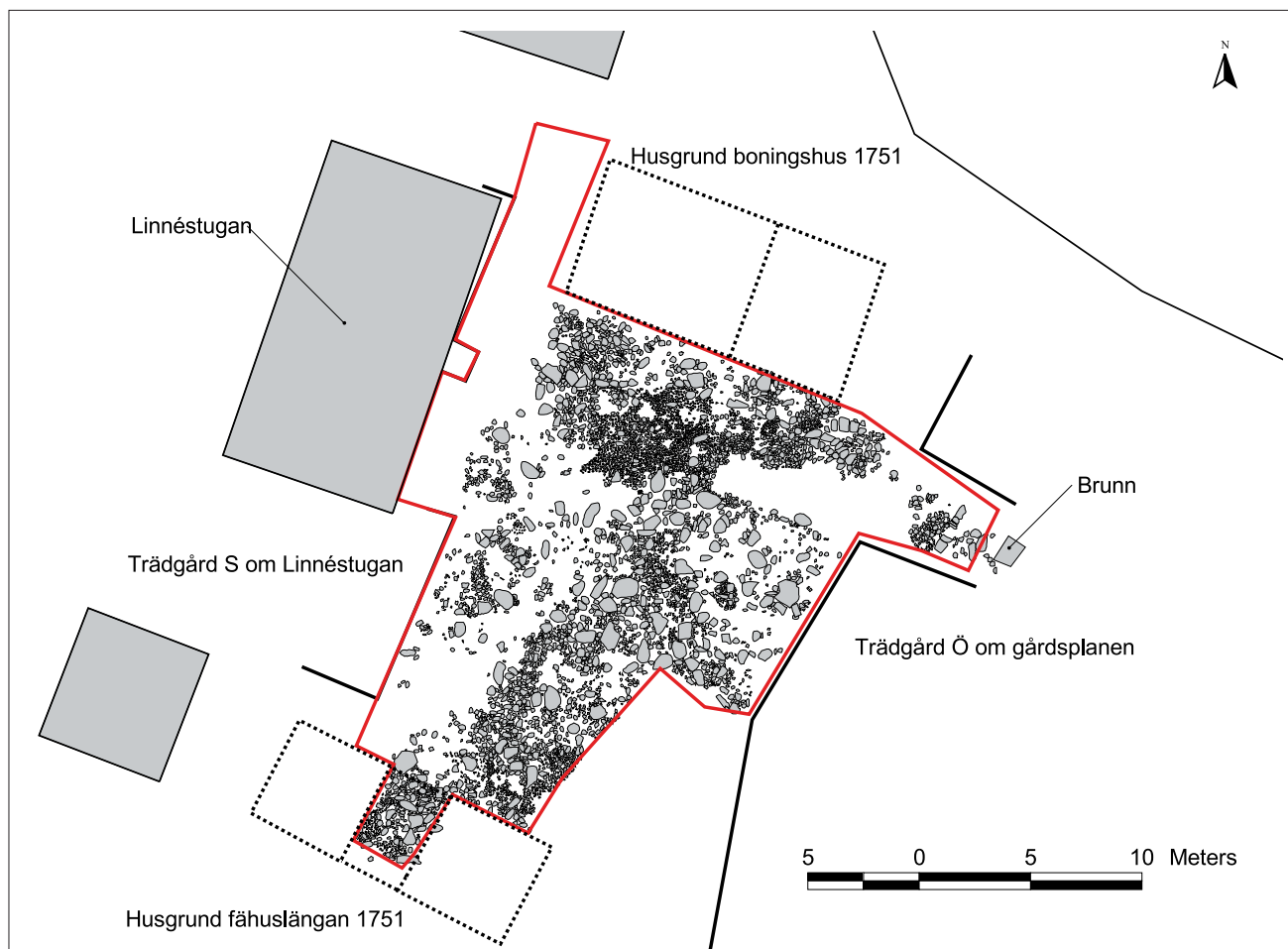
SYFTE

Syftet med de arkeologiska insatserna var att frilägga och restaurera den äldre stenlagda gårdsplanen vid Linnés Råshult. Eftersom stenläggningens utbredning och bevarandegrad var oklar var syftet med projektets steg 1 att genom en sökschaktgrävning avgöra om det fanns stenläggning bevarad inom hela gårdsytan. I steg 2 var syftet att ta fram den bevarade stenläggningen och att bidra vid restaureringen av gårdsplanen.

ARBETSDOMRÅDET

Arbetena utfördes inom den Råshult Södregårds äldre gårdsplan. Gårdsplanens utbredning har definierats utifrån den äldsta lantmäterikartan från 1840-41 samt utifrån resultaten från den arkeologiska undersökningen 2004. Med den äldre gårdsplanen menas här ytan mellan Linnéstugan i väster och den återanlagda trädgården i öster. På lagaskifteskartan finns en långsmal inhägnad gång markerad från gårdsplanen och ett stycke österut. Denna omgärdade gång har lett fram till gårdens brunn och såväl brunnen som gången bör ses som en del av gårdsplanen. I nordsydlig riktning har gårdsplanen definierats som ytan mellan husgrunden efter sätesstugan i norr och husgrunden efter den äldre fähuslängan i söder.

Fig 2. Plan över Råshults gårdstomt med den frilagda ytan och omgivande hus, husgrunder och trädgårdar.

Den aktuella ytan motsvarar gårdsplanens utbredning omkring 1750. Hur gårdsplanen såg ut vid 1700-talets början vet vi däremot inte mycket om. Under den efterföljande tiden blev gårdsplanen större i och med att fähusen flyttades längre söderut och genom att även andra omgivande byggnader förändrades. Det som i den följande redogörelsen benämns som den äldre gårdsplanen motsvarar alltså gårdsplanen såsom den tedde sig mellan ca 1750 och 1830. Hela arbetsområdet bestod av gräsmatta med undantag av partiet närmast Linnéstugan där det fanns en grusgång med singel. Även husgrunderna var bevuxna med gräs.

METOD OCH ARBETSSÄTT

SÖKSCHAKTGRÄVNING Vid den arkeologiska undersökningen som utfördes under hösten 2004 grävdes en provruta i gräsmattan framför Linnéstugan. I den 1 x 1 meter stora provrutan kunde man konstatera att det under ett matjordslager fanns en stenpackning med små stenar. Under stenläggningen fanns i sin tur ett mörkt, humöst kulturlager. Även inom den äldre gårdsplanens södra del, intill den äldre fähuslängan, fanns en stenläggning i en rad med provrutor. Man antog därför att den äldre gårdsplanen varit stenlagd och att stenläggningen fanns bevarad under det påförda matjordslager som täckte den gamla gårdsplanen. Steg 1 av projektet var inriktat på att ta reda på hur stor del av gårdsplanen som omfattades av stenläggningen. Detta gjordes genom att fem schakt togs upp inom gårdsplanen. Schakten fördelades så att de skulle kunna ge en representativ bild av gårdsplanens olika delar. I schakten togs matjordslagret bort med en minigrävare varefter stenläggningen rensades fram förhand. I vissa partier saknades stenläggningen helt eller bitvis och schakten grävdes då ned till närmast underliggande nivå vilket ofta motsvarade det ovan nämnda mörka kulturlagret.

Utifrån sökschakten kunde man konstatera att större delen av den äldre gårdsplanen omfattades av stenläggningen. Närmast intill Linnéstugan var stenläggningen dock söndergrävd och även några andra partier föreföll vara skadade. En skillnad mellan stenstorlek kunde urskiljas mellan de olika schakten och det föreföll även som om det fanns gott om kvarlämnad och uppstickande markfast sten i schaktet i den södra delen av gårdsplanen. Den allmänna bedömningen var dock att stenläggningen föreföll vara så pass omfattande och väl bevarad att det borde gå att frilägga den och att restaurera den till ett användbart skick.

Fig 3. Sökschaktsgrävning utanför Linnéstugan. Foto från SO.

FÖRBEREDELSEARBETE Efter ett möte på plats beslöt Länsstyrelsen att gå vidare med arbetet genom att låta Smålands museum ta kontakt med olika entreprenörer som kunde vara intresserade av att utföra stenläggningsarbetet. Kontakt togs med ett tiotal olika entreprenörer och fyra av dessa kom ut till Råshult för att diskutera tillvägagångssätt vid en restaurering. Mötet i fält syftade både till att få fram intresserade entreprenörer och att diskutera hur man skulle kunna gå till väga vid restaureringsarbetet. Några av entreprenörerna menade att det skulle bli nödvändigt att sätta om hela stenläggningen medan andra menade att man i huvudsak skulle kunna bearbeta den befintliga stenläggningen med markvibrationsmaskin. Kontakt togs även med Per Nilimaa, Idé- och Kunskapscentrum HCK Växjö, angående tillgängligheten för funktionshindrade och han lämnade synpunkter på detta vid ett besök på platsen.

Efter diskussioner med olika parter och en sammanfattande diskussion med Länsstyrelsen utformade museet ett underlag för en offertförfrågan som sedan Länsstyrelsen kunde använda vid sin upphandling av stenläggningsarbetet. Smålands museum tog även fram en kostnadsberäkning och undersökningsplan för de egna arbetsinsatserna inom steg 2 och ett avtal slöts med Länsstyrelsen om den fortsatta medverkan i projektet. Här nedan sammanfattas några av riktlinjerna för restaureringsarbetet. För uppdraget att restaurera stenläggningen angavs följande:

- Om möjligt restaurera, laga och komplettera den ursprungliga stenläggningen.
- Stenläggningen ska gå ända fram till Linnéstugan och även omfatta passagen fram till brunnen och lidret i fåhuset.
- Den ursprungliga karaktären med ojämnstora och olikformade stenar ska behållas och även den äldre gårdsplanens välvda yta.
- De markfasta stenar som sticker upp ovan stenläggningen ska vara kvar.
- Stenläggningen ska kunna tåla gående, behöver inte tåla att köras på. Stenläggningens sammanlagda yta blir ca 415 m².
- Några särskilda ”gångstenar” fram till brunnen och ut genom lidret/fåhusdelen, ska inte läggas till om det inte finns några ursprungliga.
- Ny eller lagad stenläggning behöver ha mycket tunna bärlager så att de håller samma nivå som den äldre stenläggningen, moderna material ska helst inte användas.

Vid restaureringen av stenläggningen bör man behålla så stor del av den ursprungliga stenläggningen som möjligt. Man bör inte lägga om de mer välbevarade delarna av den befintliga stenläggningen utan bara de delar av gårdsplanen där stenläggningen är alltför dåligt bevarad eller helt saknas. Den befintliga stenläggningen kan stärkas med markvibreringsmaskin och enskilda stenar justeras. Stenläggningen som helhet ska dock inte plockas upp.

Då man sätter ny stenläggning eller lagar den befintliga bör bara tunna lager med sand eller annat sättmaterial användas. Med undantag för den helt söndergrävda ytan närmast Linnéstugan får inte några ingrepp göras på de kulturlager som finns under stenläggningen eller på den nivå som motsvarar denna.

Enbart äldre typer av material ska användas då man sätter stenläggningen som sand, lera eller jordblandad sand, krossmaterial bör inte användas. Några kraftigare bärlager ska inte anläggas. Vid sammanhängande nylagda partier bör man lägga geoduk under stenläggningen för att för framtiden utvisa vad som är rekonstruktion. Vid mindre ingrepp och lagningar behöver inte geoduk läggas under. Det förefaller inte realistiskt att kunna utföra restaureringen på ett sådant sätt att man ska kunna särskilja vad som är rekonstruerat och vad som är ursprungligt.

Den ursprungliga stenläggningen förefaller inte ha utgjort en helt plan yta. Skiftningar i nivåerna ska bibehållas vid restaureringen. Intill Linnéstugan behöver helt ny stenläggning sättas. Den bör här utformas så att stenläggningen allra närmast hussockeln höjer sig något så att vatten leds bort från huset. Hänsyn till dränering behöver tas även inom övriga delar av gårdsplanen exempelvis gentemot trädgården i öster. Särskild grävd dränering bör dock inte behöva vara aktuell.

För att underlätta tillgängligheten för funktionshindrade angavs även att ett mer

lättillgängligt stråk skulle finnas fram till Linnéstugan och vidare mot ängsmarken i söder samt fram till trädgården och brunnen öster om gårdsplanen. Även om gårdsplanens karaktär gör att den inte kan ha en fullgod tillgänglighet skulle målsättningen vara att man ska kunna ta sig fram med rullstol inom väsentliga delar av gårdsplanen.

Länsstyrelsen genomförde anbudsupphandlingen av stenläggningsarbetet och man antog det anbud som Folke Carlssons Bygg AB hade lagt. Upphandlingen var avslutad i mitten av november.

FRILÄGGANDET AV GÅRDSPLANEN Vid friläggandet av gårdsplanen användes en minigrävare som tog bort grästorv och matjordslager som täckte den stenlagda gårdsytan. Matjorden lastades på traktorvagn och transporterades bort till en anvisad plats nordost om arrendatorsbostaden, utanför kulturreseptatet. Efter det att grävmaskinen tagit bort det överliggande lagret rensades stenläggningen fram för hand. Friläggningsarbetet påbörjades från norr och fortsatte mot söder och maskinavbaningen utfördes etappvis. Hela det definierade arbetsområdet avbanades. Även partiet mellan Linnéstugan och husgrunden efter sätesstugan avbanades eftersom den singel som här täckte marken skulle tas bort. Inom de ytor där stenläggningen saknades grävdes ned till underliggande lager.

I enlighet med planerna avbanades inte husgrunderna. Undantag var dock det portluder i fähuslängan vid gårdsplanens södra sida där stenläggning skulle fortsätta och markera en genomgång mot ängs- och odlingsmarkerna i söder. Ett annat undantag var det som vi förmodade var platsen för en loge vid gårdsplanens östra sida. Avbaningen gjordes här för att utifrån stenläggningens utbredning få en bild av hur denna sida av gårdsplanen gestaltat sig och om det verkade rimligt att logen stått här. Trots en för årstiden gynnsam väderlek så var rensningsarbetet tidskrävande. Särskilt gällde det de ytor där det fanns många uppstickande markfasta stenar eftersom grävmaskinen här hade svårt att få bort matjorden. Arbetet med friläggningen av gårdsplanen påbörjades den 21 november och avslutades den 7 december.

DOKUMENTATION I den första versionen av undersökningsplanen var tanken att först frilägga gårdsplanen varefter hela ytan skulle fotograferas från en kranlift. Dessa lodfoton skulle sedan kunna rektifieras och digitaliseras. Detta hade visserligen varit ett tidsbesparande dokumentationssätt men stenläggningsarbetet hade

Fig 4. Maskinavbaning i nordöstra hörnet av gårdsplanen. Foto från NV

dock inte kunnat påbörjas förrän hela gårdsplanen var färdigrensad och dokumenterad. Eftersom arbetet med gårdsplanen påbörjades så pass sent på året, med risk för annalkande vinterväder, valdes istället att göra en handritad dokumentation av den framrensade stenläggningen. Stenläggningsarbetet kunde då påbörjas efterhand som ytorna successivt blev klara. Alltefter det att ytorna blev framrensade ritades stenläggningen för hand med utgångspunkt från utsatta koordinatpunkter. Planen upprättades i skala 1:50. I efterhand digitaliserades planerna och har därefter kunnat sammanställas med övrigt inmätt eller digitaliserat material. Under det fortgående arbetet togs fotografier av stenläggningen. Några översiktbilder av hela den frilagda gårdsplanen kunde dock inte tas eftersom restaureringsarbetet påbörjades innan hela ytan var avbanad och framrensad. Koordinatsystemet samt även vissa begränsningar och anläggningar mättes in med hjälp av totalstation.

Fig 5. Jessica dokumenterar stenläggningen inom gårdsplanens södra del. Foto från NV:

FYND, INSAMLING, REGISTRERING OCH BEVARANDE Vid framrensningen av gårdsytan påträffades ett stort antal fynd i form av keramik-och glasskärvor, järnföremål och annat. Alla fynd tillvaratogs inte utan ett indirekt urval gjordes redan genom att massorna inte sållades samt att handgrävning gjordes relativt snabbt. Insamlingen av fynd syftade dock till att ta tillvara ett brett, representativt fyndmaterial och därför undveks eller prioriterades inte någon viss fyndkategori vid insamlingen. Tegel och tegelflis insamlades dock i begränsad omfattning och denna del av materialet kan inte betraktas som representativt. Man kan även anta att små fynd, exempelvis mindre mynt, är underrepresenterade på grund av insamlingssättet.

Fynd som påträffades inom samma ungefärliga fyndplats insamlades till en fyndpost som mättes in med totalstation. Fynden har därefter tvättats och registrerats i dokumentationssystemet Intrasis. Efter registreringen gjordes en gallring av fynden där i huvudsak keramikmaterialet samt hålglas har bevarats för fyndfördelning. Övriga fynd har, med vissa undantag kasserats, eftersom deras källvärde bedömts som förhållandevis lågt. Det var vid framrensningen svårt att särskilja vilka fynd som låg i matjordslagret och vilka som låg direkt på stenläggningen och någon uppdelning efter detta har inte kunnat göras. För att inte det bevarade fyndmaterialet ska ge en missvisande bild har all keramik och hålglas med skärvor över en centimeters storlek bevarats oavsett datering. En stor del av fyndmaterialet har 1800-talsprägel och en utrensning av så kallat sentida material skulle påverka materialets representativitet.

RÅDGIVNING VID RESTAURERINGSARBETET I museets arbetsuppgifter ingick att bidra med råd under restaureringsarbetet. Detta kunde delvis göras fortlöpande eftersom det arkeologiska arbetet och återställandet av den gamla gårdsplanen till stor del gjordes samtidigt. En lång rad frågor dök snabbt upp om hur man exempelvis skulle göra för att behålla stenläggningens karaktär inom olika delar av gårdssytan eller hur man skulle avväga lämningarnas autenticitet mot exempelvis behoven av framkomlighet. Huvuddragen i dessa överväganden redogörs för i det avsnittet ”Frågor om autenticitet”. De frågor som dök upp omkring tillvägagångssätt och anpassning till de delvis annorlunda förhållanden som framkom efter avbaningen diskuterades vid fyra byggmöten som hölls under pågående arbete den 28 november samt 4, 7 och 14 december. Den fortlöpande diskussionen fördes i en anda av positivt intresse från alla parter

BAKGRUND TILL GÅRDSTOMTENS UTVECKLING

Bebyggelsen vid Råshults Södregård har genomgått en lång rad förändringar under de senaste 300 åren. Det är inte bara i modern tid som förändringar har inträffat utan även äldre bebyggelse ändrades och omformades i högre omfattning än vad vi idag ofta föreställer oss. I rapporten från de arkeologiska undersökningarna gjordes en fasindelad beskrivning av gårdstomtens ungefärliga utveckling vid Råshult (Hansson & Nylén 2005). Beskrivningen utgick främst ifrån de arkeologiska resultaten, från syneprotokollens uppgifter såsom de sammanställda av Länsstyrelsen (Svensgård u.å.) och från laga skifteskartans uppgifter. Denna sammanställda bild av gårdens utveckling har varit utgångspunkten vid återskapandet av den äldre miljön omkring Linnéstugan. Med utgångspunkt från denna beskrivning ges här en kort samman-

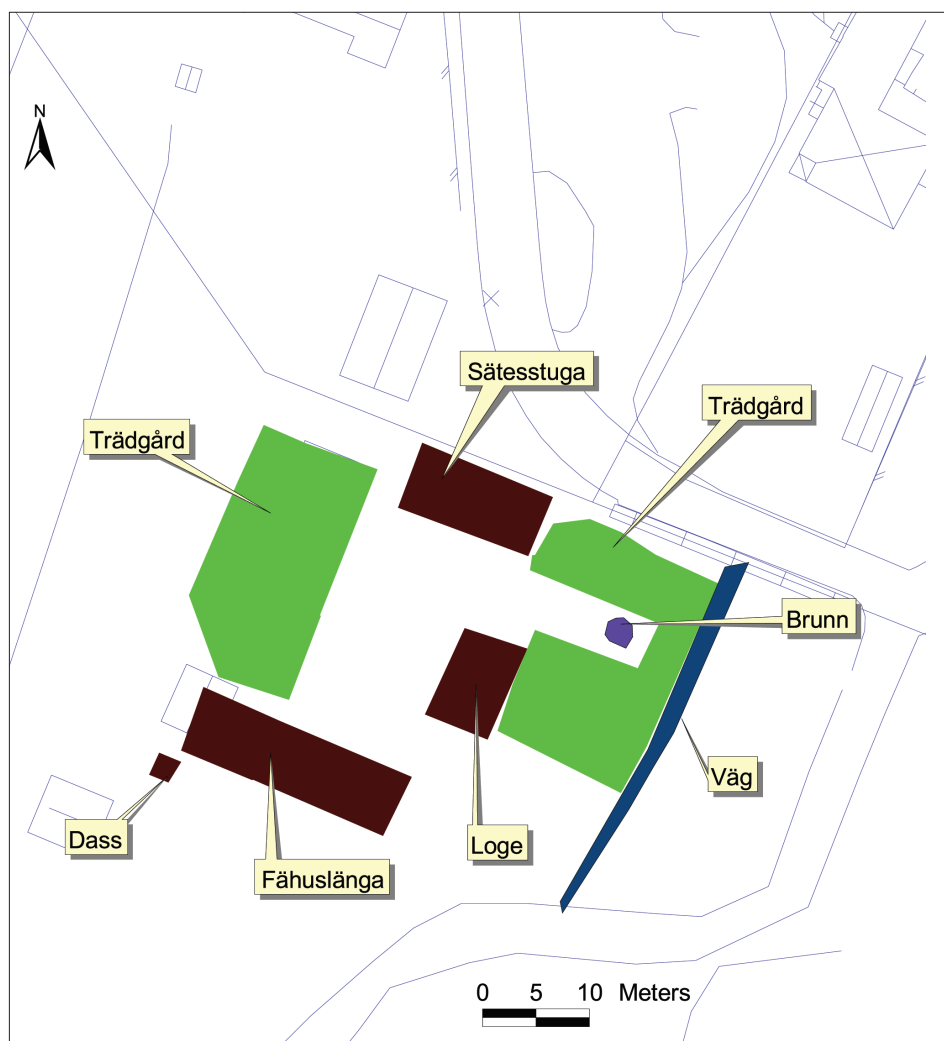

Fig 6. Rekonstruktion av gårdstomtens struktur 1750, ur Hansson & Nylén 2005.

fattning av gårdsplanens utveckling.

Hur bebyggelsen i Råshult sett ut från det att gården anläggs under tidig medeltid och fram till 1700-talet känner vi idag inte till. Vid de tidigare arkeologiska undersökningarna påträffades inte spår efter någon bebyggelse äldre än 1700. Inte förrän omkring 1750 blir det historiska källmaterialet tillräckligt omfattande för att man ska kunna få en bild av hur gården sett ut. Vid denna tid förefaller gården ha omgetts av den äldre sätesstugan i norr, en fähus- och stallänga i söder samt en loge i öster. Boningshuset, sätesstugan, beskrivs ha bestått av ett dagligvåningsrum i två våningar i väster, en sätesstuga samt en gästkammare i öster. Utifrån syneprotokollet är det svårt att avgöra om dessa byggnader hört samman eller legat separat. Det mest troliga är att de tillsammans bildat en högloftsstuga med tre delar vilket var en vanlig form av bebyggelsen på den småländska landsbygden under 1700-tal. Den befintliga Linnéstugan är uppförd efter 1751 och vi vet inte vad som fanns på denna plats dessförinnan. Det är möjligt att här har funnits en trädgård men det kan även ha funnits en äldre byggnad. Om boningshusets byggnader legat separat och inte tillsammans skulle det som beskrivs som ett dagligvåningsrum kunna ha legat på denna plats. När den nuvarande Linnéstugan tillkom, efter 1751, kom denna byggnad att flankera gårdsplanens västra sida.

Femtio år senare, omkring år 1800, hade gårdsplanen samma utbredning som tidigare. Den äldre sätesstuga i norr fanns kvar men användes som drängstugan medan den nuvarande Linnéstugan utgjorde boningshuset. Den loge som tidigare fanns vid den östra sidan av gårdsplanen var nu riven, eller flyttad, i stället låg en mindre loftbod vid gårdsplanens sydöstra. Den äldre fähuslängan i söder var fortfa-

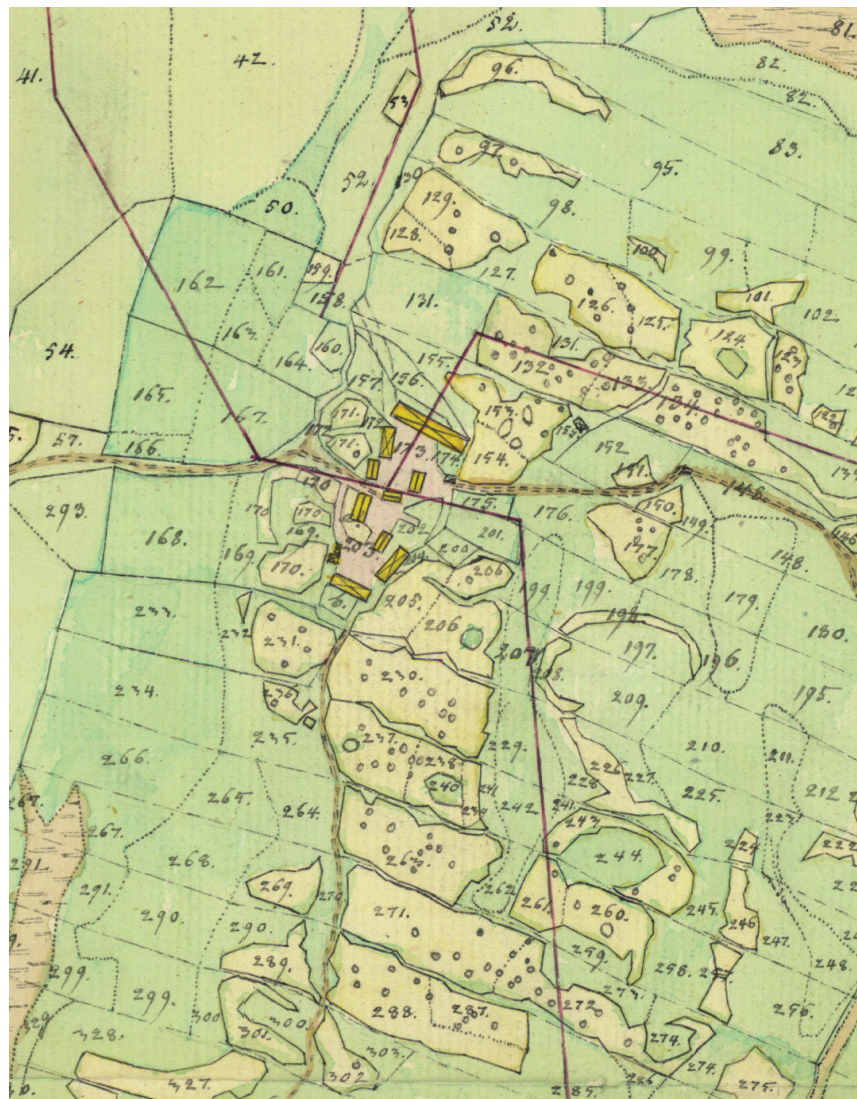

Fig 7. Utsnitt ur laga skifteskartan över Råshult från 1841.

rande i bruk och beskriv ha bestått av fähus, stall samt vagnhus och portlider.

Laga skifteskartan från 1841 ger en detaljerad bild av gårdens utseende. Den äldre sätesstugan, det vill säga drängstugan, den nuvarande Linnestugan och loftboden låg kvar i sina gamla lägen. Fähuslängan hade dock ersatts av en ny byggnad som låg längre söderut. Detta bröt upp gårdens tidigare slutna karaktär och skapade ett avstånd mellan gårdens mangård och fägård. Mangårdsdelen kom nu att avgränsas av den inhägnade trädgården söder och sydväst om Linnéstugan och av boden i sydost.

Efter laga skifte skedde en rad förändringar. Den nuvarande ladugården uppfördes 1872 och ersatte det fähus som fanns vid tiden för laga skifte. Detta innebar att gårdens bebyggelse fick en ännu mer spridd struktur, långt ifrån den ursprungliga formeringen av byggnader runt en liten gårdsplan. Då Nils Månsson Mandelgren besökte Råshult 1877 gjorde han en skiss över gårdstomten där det framgår att det fanns en gräsplan framför Linnéstugan och en trädgård öster om denna (Schartau & Svensgård 1996, s 9). Under 1930-talet övergick gården till att i första hand vara ett minnesmärke över Linné. Man utför renoveringar av Linnéstugan som återställdes i ett äldre skick samtidigt som man uppför en ny arrendatorsbostad. Av de fotografier från tidigt 1900-tal som visar gårdens utseende före restaureringen framgår att planen framför Linnéstugan hade rabatter, en gräsmatta och grusgångar fram till stugan.

Beskrivning av gårdsplanen och restaureringen

SÖKSCHAKTSGRÄVNINGEN OCH GÅRDSPLANEN FÖRE RESTAURERINGEN

Fram till förra året, våren 2006, präglades området runt Linnéstugan av öppna gräsytor. I den östra delen fanns en mindre plantering med humle, samt ett brunnskar runt den gamla brunnen, men i övrigt utgjordes hela området av en sammanhängande gräsmatta. Husgrunderna ingick i gräsytan men var förhållandevis svåra att urskilja. Marken framför Linnéstugan var något försänkt i jämförelse med gräsplanen. Denna nivåskillnad hade förmodligen uppstått då man under 1980-talet lade man ned en dränering framför huset samtidigt som man förde på singel som bildade en ca två meter bred gång framför stugan. Man kunde konstatera att det i omgivningen runt Linnéstugan inte fanns mycket som påminde om den gårdsbebyggelse som funnits under 1700-talet.

Som en del i återskapandet av den äldre gårdsmiljön anlade man under sommaren 2006 återigen en trädgård inom gräsplanens östra del. Trädgårdens begränsning utgick från den som anges på laga skifteskartan och en nyuppförd gårdsgård avskiljer trädgården från gårdsplanen. Liksom på den äldre kartan lät man gårdsgården bilda en korridor fram till brunnen så att denna bands samman med gårdsplanen. Vid Linnéstugans södra gavel fanns sedan tidigare en trädgård som inför återställningsarbetet omgäts med en ny gårdsgård. Den södra delen av den gamla gårdsplanen omfattades i övrigt av en gräsmatta. Som tidigare nämnts hade man vid den arkeologiska undersökningen år 2004 kunnat konstatera att det under gräsmattan västra del fanns en bevarad stenläggning från en gårdsplan. Eftersom undersökningen bara hade omfattat ett fåtal mindre provrutor kunde man utifrån resultaten inte avgöra hur stor utbredning denna stenläggning hade. För att undersöka detta, och för att ta reda på hur pass välbevarad stenläggningen var, togs sökschakt upp inom gårdsytan i oktober 2006.

Vid sökschaktsgrävningen togs fem schakt upp inom gårdsplanen, de flesta i östvästlig riktning. Schakten hade en bredd av 1,3 meter och en sammanlagd längd av 27,5 löpmeter. I sökschakt 216 som togs upp närmast Linnéstugan kunde man konstatera att man i samband med dräneringsarbeten framför huset grävt bort stenläggningen. Närmast huset var såväl stenläggning som underliggande kulturlager bortgrävda. Drygt fyra meter ut från huset fanns dock det underliggande kulturlagret bevarat och från och med sex meter från huset var även stenläggningen intakt. Schakt 224 var ett sökschakt som togs upp i nordsydlig riktning inom gårdsplanens södra del. I schaktets norra parti saknades stenläggningen som föreföll ha skadats i samband med att man sprängt en eller flera markfasta stenar. I den södra delen av schaktet fanns flera större markfasta stenar men mellan dessa, dock på en något

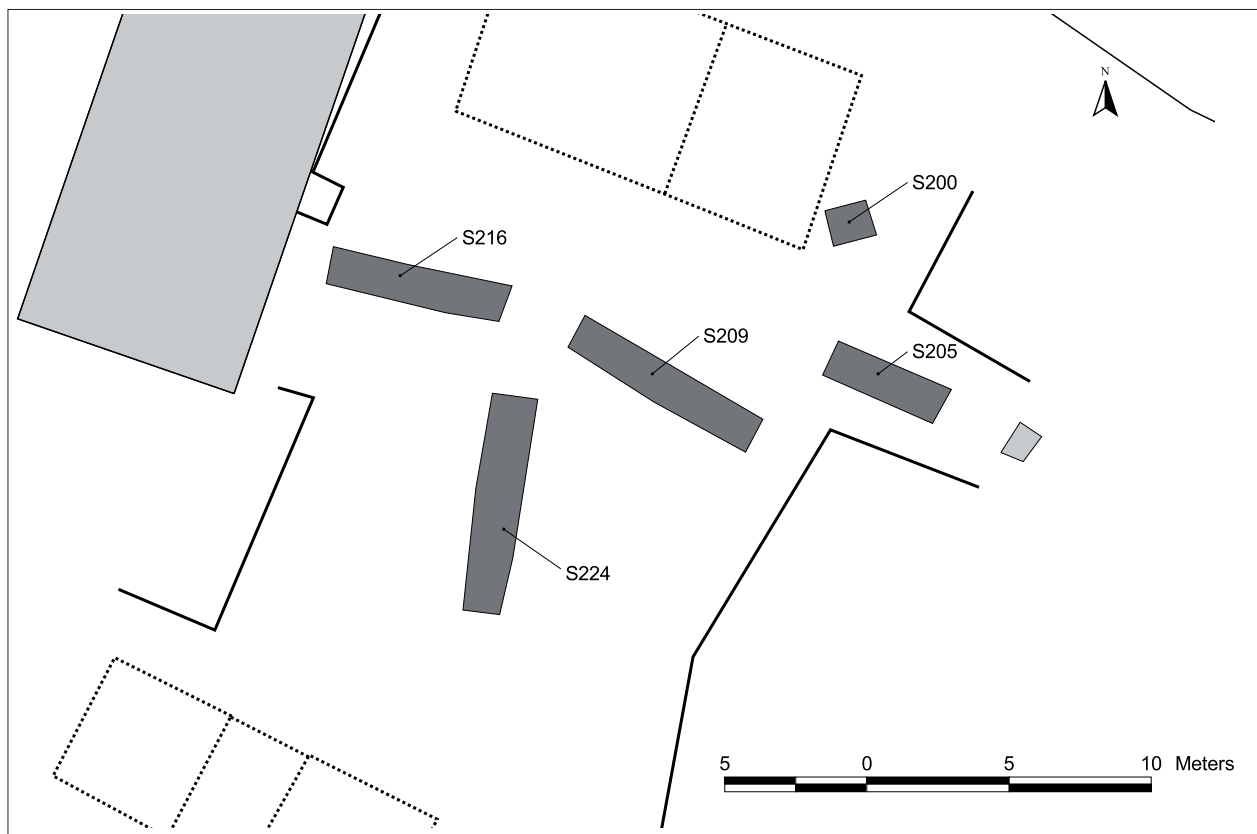
lägre nivå, fanns en välbevarad stenpackning. I sökschakt 209, som togs upp inom gårdsplanens östra del, fanns en sammanhängande och välbevarad stenvägg i större delen av schaktet. Längst i öster upphörde stenväggen samtidigt som här förekom enstaka större stenar. Sökschakt 200 var ett litet schakt, eller snarare en provruta, som togs upp i gårdsplanens nordöstra hörn, närmast öster om husgrunden efter sätesstugan. Under ett 0,25 m tjockt matjordlager, som innehöll rikligt med rötter, fanns en bevarad stenvägg. För att ta reda på om gårdsplanens stenvägg sträckt sig fram till brunnen togs ett sökschakt, schakt 205, upp inom den ingärdade passagen mot denna. Man kunde konstatera att det inte fanns någon sammanhängande stenpackning inom schaktet men att det förekom sporadiska stenpackningar som låg på något olika nivåer.

Söschakten hade en sammanlagd yta av 37 m² och inom denna yta saknades stenvägg inom ca 9 m² vilket motsvarar ungefär 25%. Utifrån detta drog vi slutsatsen att gårdsplanens stenvägg till större delen var bevarad. I schakt 216 och 209 kunde man konstatera att stenväggen underst var uppbyggd av något större underliggande stenar, ofta med ojämn form. Då man satt dessa undre stenar hade man inte bemödat sig om att åstadkomma någon jämn yta. Stenväggens övre nivå bestod istället av mindre stenar som var tätt satta och som bildade en jämnare yta. Utifrån schakten kunde man notera att stenväggen var uppbyggd av ett blandat material, förmodligen av odlingssten, och att förhållandevis många markfasta stenar lämnats kvar. Det påförda matjordslaget som täckte stenväggen hade en tjocklek av 0,2 till 0,4 meter. Resultatet av söschaktsgrävningen diskuterades med Länsstyrelsen som beslöt att gå vidare med en friläggning av den stenvägg gårdsplanen.

DEN FRILAGDA GÅRDSPLANEN

Efterhand som gårdsplanen frilades kunde man konstatera att stenväggen skiftade beroende på skillnader i stenmaterial, förekomsten av markfast sten och växlande bevarandeförhållanden. Stenväggen innehöll olika urskiljbara tidskikt från gårdens historia som nu genom restaureringsarbetet kunde bevaras och synliggöras.

Fig 8. Söschakternas läge inom gårdsplanen.

Här nedan ges först en övergripande beskrivning av gårdsplanen. Sedan följer separata redogörelser för olika delar av, eller element inom, gårdsplanen.

Den yta som frilades motsvarade den äldre gårdsplanen men inte de omgivande husgrunderna. Undantaget från detta var gårdsplanens östra sida där det under 1700-talets andra hälft legat en loge. Eftersom läget för denna byggnad var osäker och eftersom det inte fanns några synliga spår ovan mark avbanades hela ytan fram till trädgården för att man skulle kunna få en uppfattning om hur logen hade legat. Liksom vi tidigare hade antagit visade sig gårdsplanen till stor del vara stenlagd men det fanns även partier där stenläggningen var skadad, borttagen eller förmodligen inte hade funnits. Redan vid sökschaktsgrävningen kunde man konstatera att stenläggningen saknades närmast Linnéstugan eftersom marken här, i skiftande omfattning, var omörd. Vid gårdsplanens nordöstra sida, vid passagen fram till brunnen, fanns enbart sporadiska stenpackningar som låg på något olika nivåer. Förmodligen har här inte funnits någon sammanhängande stenläggning. Det är möjligt att

Fig 9. Plan över gårdsplanen med den bevarade stenläggningen efter friläggandet.

man i stället lagt ut en spång över detta något blötare parti. Inom den yta som låg närmast utanför passagen mot brunnen fanns även ett stort parti med sandig och grusig fyllning. Det föreföll som om stenläggningen här hade skadats vid ett senare ingrepp. Gårdsplanens östra sida karaktäriserades av ett stort antal markfasta stenar och en lägre stenläggning mellan de större stenarna. Längst i öster, närmast trädgården upphörde dock stenpackningen helt inom den yta där vi antog att logen tidigare har stått. Inom gårdsplanens sydvästra del fanns ett förhållandevis stort parti där stenläggningen saknades. Den stenfria ytan låg intill den trädgård som ansluter till Linnéstugans södra gavel. Vid en jämförelse med laga skifteskartan kunde man se att trädgården på 1840-talet sträckte sig en bra bit ytterligare åt väster. Området där stenläggningen saknas sammanfaller väl med utbredningen för denna äldre trädgård. Om det tidigare funnits någon stenläggning inom denna yta så har den förmodligen brutits upp då man utökade trädgården. Även inom partiet norr om denna stenröjda yta var stenpackningen sporadisk och föreföll ha blivit skadad. Sammantaget så hade 50 % av den frilagda ytan bevarad stenläggning vilket var mindre än vad vi tidigare antagit.

Innan arbetet påbörjades föreföll gräsytan framför Linnéstugan vara förhållandevis plan. Efter att matjorden tagits bort och stenläggningen frilagts syntes nivåskillnaderna inom gårdsplanen tydligare. Inom gårdsplanens norra del var det högsta partiet framför husgrunden efter den gamla sätestugan. Det framgick nu tydligt att detta äldre hus legat i det naturligt bästa läget medan den nuvarande Linnéstugan byggts i slutningen mot väster. Även inom gårdsplanens södra del blev höjdskillnaden tydlig. Den högsta delen var vid fähuset och ytan framför fähuslängan framstod efter avbaningen som en jämn plåt som övergick i en nedåtlutande sluttning mot norr. Det framgick även tydligt att platsen för 1800-tals boden invid gårdsplanens sydöstra hörn utgjordes av en naturlig förhöjning som var en del av höjdpartiet sydöst om gårdsplanen.

Även om stenläggningen gick att återfinna inom större delen av den äldre gårdsplanen så hade den en mycket skiftande karaktär. Inom den norra delen bestod stenläggningen främst av tätt lagda små kullerstenar med en genomsnittlig storlek av omkring en decimeter. Stenmaterialet var enhetligt i storlek men var i övrigt blandat och föreföll bestå av mindre odlingssten. Inom gårdsplanens östra del fanns, som tidigare nämnts, många markfasta stenar och mellan dessa fanns en stenläggning

Fig 10. Frilägningsarbetet påbörjades i norr. Här är den första etappen frilagd och framrensad. Foto från NO.

som ofta låg två till tre decimeter lägre än överytan på de fasta stenarna. Detta kan dock stämma väl överens med antagandet att här tidigare legat en loge. Inom gårdsplanens södra parti, den del som legat framför den äldre fähuslängan, fanns en till större delen välbevarad, stenläggning. Materialet utgjordes här av något större stenar, i genomsnitt med en storlek av två decimeter och inslaget av markfasta stenar var lägre. Friläggningen omfattade även mittsektionen av fähuslängan. Denna del av fähuslängan har förmodligen tjänat som portlider och fick nu fungera som en passage ut från gårdsområdet mot ängarna och odlingsmarken i söder. Stenläggningen inom portlidret dominerades av större flata stenar.

Inom gårdsplanens nordvästra del avvek stenläggningen tydligt ifrån den intilliggande småkullerstenen. Detta visade sig bero på att en äldre husgrund, A2355, här hade införlivats i den stenlagda gårdsplanen. Husgrunden fortsatte in under lämningarna av den gamla sätesstugan och bör därför vara äldre än denna. En annan byggnad som lämnat spår efter sig var den bod, som under 1800-talet stod vid gårdsplanens sydöstra sida. Ett antal markfasta stenar hade här kompletterats med några pålagda större stenar så att man fått en plan yta för boden, här kallad A2697.

DEN NYUPPTÄCKTA HUSGRUNDEN, A2355 Inom gårdsplanens nordvästra hörn fanns spår efter ett äldre hus, detta inmättes som A2355. Lämningarna bestod av en syllstensrad med flata stenar samt ett väl lagt stengolv norr om syllstensraden. Den låga husgrunden var helt inlemmad i gårdsplanens stenläggning. Huslämningen var orienterad i rak östvästlig riktning och låg något snett gentemot husgrunden efter den äldre sätesstugan. Den nyupptäckta huslämningen fortsatte in under den tidigare kända husgrunden för sätesstugan och var därför stratigrafiskt äldre. Stenläggningen inom själva huslämningen dominerades av 0,3-0,5 meter stora flata stenar med mindre mellanliggande stenar. Denna kontrasterade tydligt till stenläggningen söder om syllstensraden med små tätt lagda kullerstenar. Inom den sydvästra delen av husgrunden fanns en ca 1 x 1 meter stor yta med tätt satta, på högkant ställda, stenar med en storlek av 0,1 till 0,2 meter. Detta parti gav intryck av att vara en extra förstärkt golvytta och kan ha utgjort någon form av fundament. Husgrundens östra del var inte lika välbevarad och här fanns skador som tydde på att stenar ur stenläggningen plockats bort. Inom några avsnitt hade de skadade partierna fyllts igen med grus. I skadade partier, och i samband med stenlägningsarbetet, kunde man konstatera att det under det stenlagda golvet ofta fanns ett lager med kol och sot.

Fig 11. Gårdsplanens nordvästra del med den nyfunna husgrunden. Foto från SO.

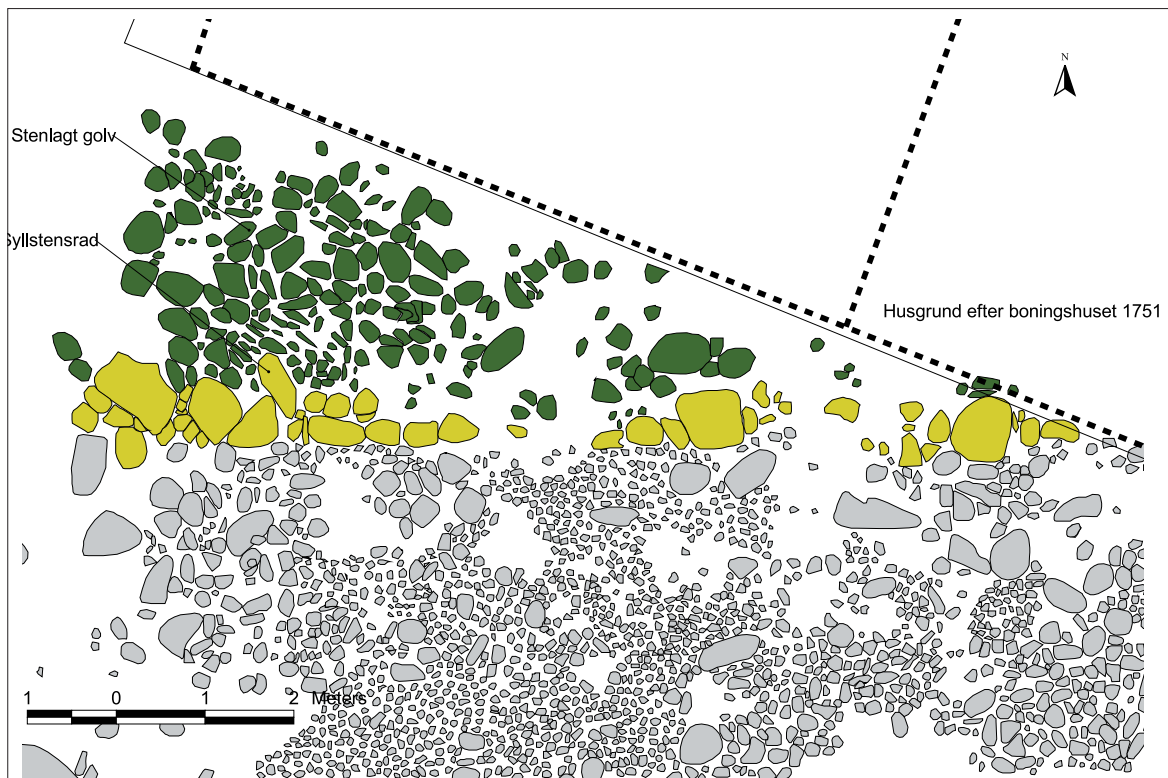

Fig 12. Plan över den nyfunna husgrunden A2355 inom gårdsplanens nordvästra del.

Denna tydliga brandhorisont föreföll alltså höra till en bebyggelse som föregått det hus som husgrunden representerade. Motsvarande förekomst av sot och kol fanns i den frilagda ytan väster om sätestugans husgrund men saknades helt inom själva gårdsplanen.

Syllstensraden hade en bevarad längd av drygt tio meter. Dess fullständiga längd gick inte att bedöma eftersom den i öster gick in under den äldre sätestugans husgrund och i väster var söndergrävd. Syllstensraden bestod av 0,3-1,0 meter stora flata stenar. I den västra delen föreföll de ligga i flera varv medan de i den östra delen bara låg i ett varv. Syllstensradens östra del var delvis uppbruten och därför inte kontinuerlig. Husgrunden utgjorde en plan yta som låg några centimeter högre än den stenlagda gårdsplanens centrala del. Skillnaden var dock liten och det föreföll som om man åstadkommit en jämn yta genom att man tagit bort sådana delar av husgrunden som skulle kunna ha stuckit upp, som exempelvis högre liggande syllstenar. Det var tydligt att den äldre husgrunden på ett naturligt sätt kommit att ingå i den stenlagda gårdsplanen framför sätestugan så att det som tidigare varit en vägg och ett golv i fortsättningen blev en del av gårdsplanen.

DEN CENTRALA DELEN AV GÅRDSPLANEN, SMÅKULLERSTENEN

Mittpartiet av gårdsplanens norra del karaktäriserades av en tät och mestadels välbevarad stenläggning som bestod av mindre stenar med en storlek av omkring 0,1 meter i diameter. Stenmaterialet varierade i färg och form och föreföll bestå av sorterad odlingssten. Även enstaka större lagda stenar samt ett antal markfasta stenar fanns inom denna del av stenläggningen. Ytan var dock förhållandevis jämn och få stenar stack upp ovanför de övriga. Denna stenläggning av småkullersten hade en utbredning av ungefär 12 meter i östvästlig riktning och en bredd av drygt 4 meter i nordsydlig riktning. I väster övergick småkullerstenen i ett något omrört grusigt lager som låg ovanpå en grövre och mer ojämn stenpackning. Förmodligen har stenläggningens även här haft en liknande yta av mindre satta stenar som sedan skadats. På grund av skador var det oklart hur stenläggningen sett ut framför Linnéstugan men det är möjligt att småkullerstenen kan ha sträckt sig ända fram till huset. Även i andra partier där småkullerstenen av någon anledning varit skadad kunde man se att denna hade ett undre lager med grövre sten med en storlek av omkring 0,2 meter.

Stenarna i detta undre lager var inte vällagda i den meningen att de bildade en jämn yta. Syftet med det undre lagret har förmodligen istället varit att fungera som ett underlag och fäste till det övre skiktet av småkullersten. Fläckvis förekom partier med ljusare sättsand i eller under de lägre liggande stenarna. Den norra delen av gårdsplanen hade sin högsta punkt vid gårdsytans mitt närmast husgrunderna i norr. Från denna punkt sluttade stenläggningen sedan sakta åt öster. Den västra delen av stenläggningen sluttade svagt åt väster men detta var svårbedömt eftersom här fanns omfattande skador. I skadade partier av stenläggningen kunde man se att det fanns ett svartbrunt kulturlager under stenläggningen.

Fig 13. Stenläggningen med småkullersten i gårdsplanens norra del. Foto från SV.

GÅRDSPLANEN FRAMFÖR LINNÉSTUGAN Den del av gårdsplanen som låg framför Linnéstugan saknade bevarad stenläggning inom en zon av fyra till sex meter från huset. Det är rimligt att tänka sig att stenläggningen ursprungligen gått ända fram till huset men att olika typer av markarbeten har utplånat denna. Fotografier visar att det tidigare fanns rabatter framför huset och då dessa anlades har man förmodligen rivit upp stenläggningen. Vid de dräneringsarbeten som utfördes under 1980-talet grävdes ett dräneringsrör och en fyllning av singel ned längs husväggen. I samband med dessa markarbeten påträffades även ett antal större flata stenar (muntlig uppgift Michaël Michaëlsson). Längs husets norra del var nedgrävningen för dräneringen förhållandevis smal, enbart 0,5 meter, i jämnhöjd med ingången var dock det omgrävda partiet bredare, upp till 2 meter, ut från husväggen. Inom dessa delar kan man förmoda att skadorna omfattat såväl stenläggning som underliggande kulturlager. Utanför den omgrävda ytan fanns dock en bredare zon där stenläggningen var borta men där de underliggande kulturlagren föreföll vara intakta. Vid husets norra del var denna delvis skadade zon ca 2 meter bred och framför huset mitt och södra del var den upp till sex meter bred. Vid den utförda avbaningen togs även gruset bort på den tidigare gången mellan Linnéstugans nordöstra hörn och husgrunden för den äldre sätesstugan. Under gruset fanns lager med inslag av bränd lera och sot som föreföll att vara intakta kulturlager. Det är viktigt att vid eventuella framtida ingrepp vara medveten om att det under dessa delar av gårdsplanen finns kulturlager som kan innehålla viktig information om Råshults historia före 1700. Eftersom man kan anta att stenläggningen ursprungligen har gått fram till Linnéstugan lades ny stenpackning fram till huset i samband med restaureringen.

GÅRDSPLANENS NORDÖSTRA DEL OCH OMRÅDET INTILL BRUNNEN

Avbaningen inom den nordöstra delen av gårdsplanen gjordes fram till husgrunden efter den äldre sätesstugan och fram till en linje som i dess förlängning. Området omedelbart öster om husgrunden avbanades däremot inte eftersom det skulle innebära ett ingrepp på de närbelägna träden som står vid gränsen mot Norregård. Även den gårdesgårdsinhågnade passagen fram till brunnen banades av eftersom detta avsnitt har hört samman med gårdsplanen.

Inom den nordöstra delen av gårdsplanen övergick stenläggningen med småkul-
lersten till att bestå av något grövre sten med en genomsnittlig storlek av 0,2 meter i diameter. Nära det nordöstra hörnet fanns en stenpackning, A50413, med grövre stenar som bildade en 2,5 meter lång och 0,75 meter bred dubbel stenrad i riktningen västnordväst-ostsydost. Stenarna hade en storlek mellan 0,2 och 0,7 meter. Det är oklart vad denna stenrad representerar, den påminner delvis om en syllstenrad men

Fig 14. Parti med kraftigare stenläggning i gårdsplanens nordöstra del. foto från S.

Fig 15. Området runt brunnen efter avbaning. Lägg märke till det stenfria, skadade partiet i öster, A2406. Foto från V.

den begränsade längden kan antyda någon annan funktion.

Passagen fram till brunnen hade en bredd av fyra till fem meter. Inom detta avsnitt påträffades inte någon sammanhängande stenläggning. Det förekom flera separata stenpackningar på olika nivåer men man fick intryck av att dessa snarast gjorts som tillfälliga förbättringar. Runt brunnen fanns en kraftig rektangulär stenläggning som delvis var uppbyggd med tuktade stenar. Denna har förmodligen tillkommit förhållandevis sent. Närmast intill den fyrkantiga stenläggningen fanns en stenpackning med en storlek av 1 x 2 meter och med en stenstorlek av 0,1-0,2 meter stora stenar. Varför det inte fanns någon sammanhängande stenläggning fram till brunnen är oklart. Detta avsnitt ligger något lägre än vad gårdsplanen gör och behovet av förbättra underlaget bör ha funnits. Kanske kan frånvaron av stenläggning förklaras med att man istället lagt ut en spång över detta parti. Efter friläggandet beslöts att ändå låta stenläggningen täcka hela passagen fram till brunnen eftersom framkomligheten annars skulle bli dålig. Den nya stenläggningen lades i samma nivå som den bäst bevarade stenpackningen närmast brunnen.

Vid gårdsplanens nordöstra sida fanns även ett stort parti som helt saknade såväl stenläggning som underliggande kulturlager. Inom en ca 9 meter lång och upp till 2,5 meter bred yta fanns istället en ljus, sandig och grusig fyllning som inmättes som A2406. På äldre fotografier och även på Nils Månsson Mandelgrens skiss över Råshult från 1877 (Schartau & Svensgård 1996, s 9) finns en grusad trädgårdsgång som går från Linnéstugans trappa fram till brunnen. Det är möjligt att det är denna gång, eller underlaget till denna, som motsvarar störningen A2406.

Då man återanlade trädgården med sin omgivande gärdesgård utgick man ifrån den begränsning som anges i laga skifteskartan. Vid avbaningen kunde man notera att den jord som ingick i trädgårdsdelen var svartbrun och hade ett kraftigt humöst inslag. Den jord som täckte gårdsplanen hade mer gråbrun färg och var något mindre humös. Vid avbaningen i det nordöstra hörnet av gårdsplanen kunde man konstatera att skiftet mellan dessa lager gick något utanför gärdesgårdens norra del. Antagligen har passagen fram till brunnen gått någon meter längre söderut. Förmodligen har denna passage inte anslutit rakt mot brunnen utan mot dess södra sida. Av laga skifteskartan framgår även att trädgårdens nordvästra hörn sett något annorlunda ut eftersom gårdsplanen här hade en förbindelse mot nordväst som var bredare än vad den kommer att vara efter återställningsarbetet. En anpassning har här fått göras till den senare stenmur som går längs ägo gränsen.

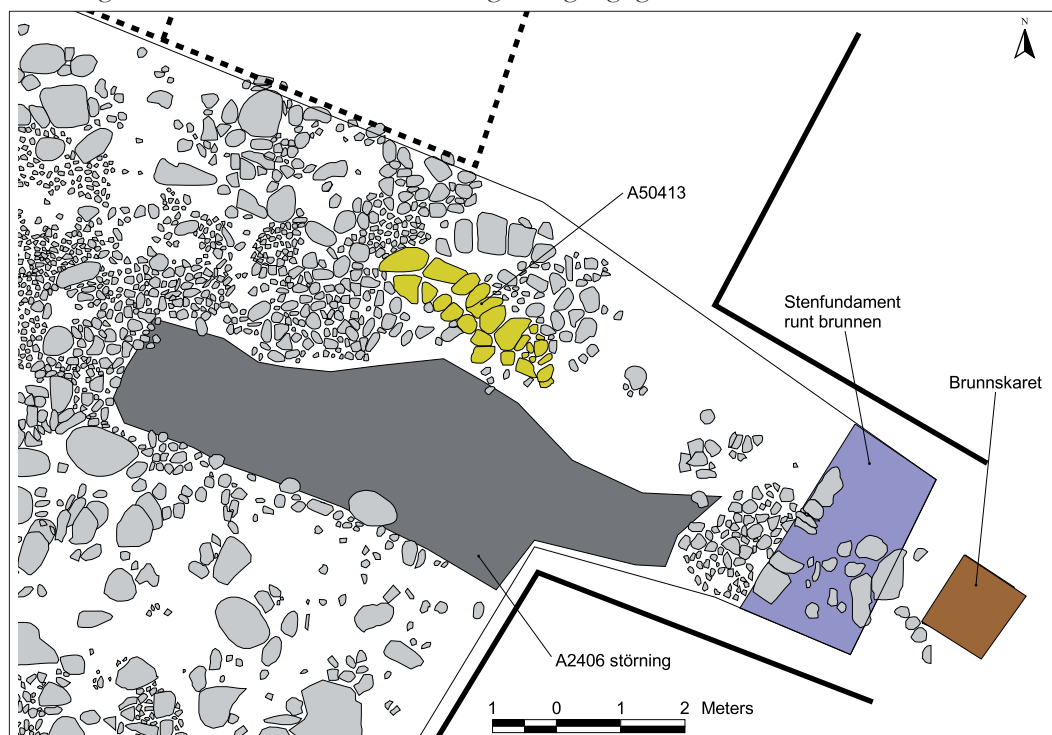

Fig 16. Plan över gårdsplanens nordöstra del med brunnen och övriga anläggningar

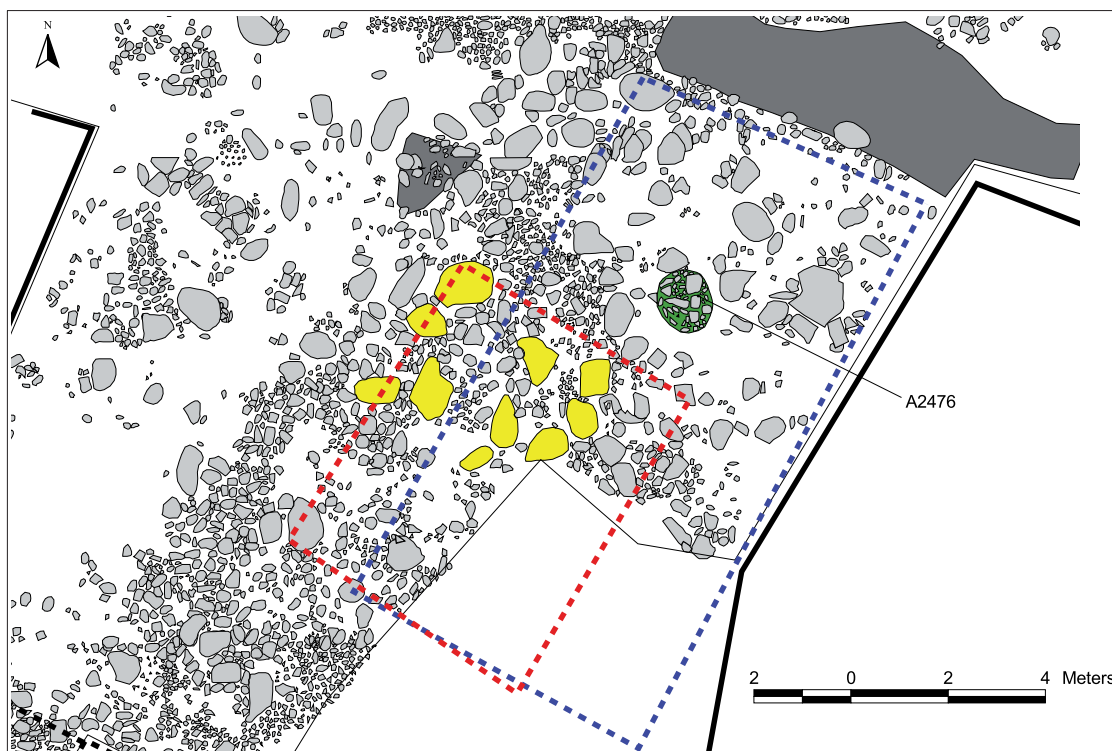
GÅRDSPLANENS ÖSTRA DEL OCH PLATSEN FÖR LOGEN OCH

LOFTBODEN. I syneprotokollet från 1751 beskrivs en loge men läget för denna byggnad anges inte. Vi vet därför inte var denna byggnad kan ha stått. En möjlighet är att den stått där den nuvarande Linnéstugan står men en annan möjlighet är att den legat längs gårdsplanens östra sida. Den sistnämnda ytan avbanades vid friläggningen av gårdsplanens östra sida. Eftersom en loge är en byggnad som vanligen vilar på några få syllstenar så fanns det inte någon anledning att vänta sig att finna någon egentlig husgrund. Den östra delen av gårdsplanen hade en annorlunda karaktär än övriga delar. Här fanns ett stort antal jordfasta stenar ofta, med en storlek av omkring 1 meter i diameter. Mellan dessa stenar fanns ofta en stenläggning med en stenstorlek av omkring 0,2 meter. Denna låg dock på en betydligt lägre nivå, och skillnaden mellan de uppstickande större stenarna och stenläggningen var ofta omkring 0,2 meter. Längs den östra sidan upphörde även denna stenläggning och här fanns ett ca 7 x 6 meter brett parti som helt saknade stenpackning. I det sydöstra hörnet sträckte sig dock stenläggningen ända fram till den frilagda ytans begränsning. Inom den stenfria delen av ytan fanns en rund, tätt lagd stenpackning, A2476, med oklar funktion. Några kantställda stenar vid kanterna antydde att stenpackning var nedgrävd. Invid den nyanlagda gärdesgården gick ett tydligt lagerskifte mellan trädgårdens mer svartbruna och mycket humösa jord och den brunare och något mindre humösa jorden i anslutning till gårdsplanen. Den rekonstruerade avgränsningen av trädgården förefaller alltså stämma väl med detta lagerskifte.

Området ger varken intryck av att ha varit gårdsplan eller trädgårdsodling vilket kan tyda på att här legat en byggnad på syllstenar, kanske den loge som nämns 1751. I syneprotokollet beskrivs logen som uppförd i skiftesverk, 20 alnar lång och 11 alnar bred samt i odugligt skick. Omräknat i dagens mått motsvarar detta en storlek av ungefär 12 x 6,5 meter. Utifrån stenläggningens utbredning, eller frånvaron av stenläggning, gick det inte att påvisa någon byggnad med denna storlek. Som tidigare nämnts fanns det visserligen en yta som saknade stenläggning längs den östra sidan men dess storlek var mindre än de mått som angetts för logen. Vid restaureringsarbetet utgick vi ifrån tanken att logen stått inom denna del av gårdsområdet. Vi utgick även från att logens långsida åt öster sammanfaller med gränsen för trädgården och att den norra gaveln sammanföll med begränsningen för stenläggningen inom detta avsnitt. För att markera det troliga läget för logen återfylldes en viss mängd matjord

Fig 17. Området där vi antar att 1700-talets loge stod. Foto från NV.

inom logens begränsning samtidigt som fyra möjliga hörnstenar lyftes något och markerades upp. Storleken på det markerade området utgår från syneprotokollets uppgifter. Man bör dock inte glömma att logens placering längs gårdsplanens östra sida är en hypotes och att markeringen av platsen för logen är det mest osäkra momentet i återställningsarbetet.

Inom gårdsplanens sydöstra del påträffades även ett fundament till en bod. Här fanns ett förhöjt parti med flera större markfasta stenar. Dessa hade kompletterats med ytterligare lagd sten, bland annat några större flata stenar, så att man fått en något så när jämn och upphöjd mindre plåtå. Denna yta hade en ungefärlig storlek av 3 x 4 meter och mättes in som A2697. Läget för detta fundament sammanfaller väl med platsen för en bod under 1800-talets första hälft. Denna byggnad beskrivs i syneprotokollet från 1807 som en bod med dubbel botten med en längd av $10 \frac{3}{4}$ och en bredd av $9 \frac{1}{4}$ aln vilket motsvarar 6,4 x 5,5 meter. Byggnaden har alltså varit större än A2697 och förmodligen motsvarar det synliga fundamentet bara den på grund av nivåskillnaden upphöjda norra delen av grunden. Boden finns med på laga skifteskartan från 1840-talet och är även avbildad på en teckning av Wetterlind från 1822 (Schartau & Svensgård 1996, s 6). Av teckningen framgår att boden är av loftbodstyp. Byggnadens tillkomstår är inte känt men det finns inte någon anledning att inräkna byggnaden i 1700-talets gårdsbebyggelse. Vid återställningsarbetet valde vi därför att inte särskilt markera fundamentet men att låta det finnas kvar som ett av flera spår av gårdens olika tidsskeden.

Fig 18. Plan över gårdsplanens östra sida och platsen för logen. Blå streckad linje markerar möjligt läge för den loge som nämns 1751. Röd streckad linje läge för bod under början av 1800-talet. Gul markering av stenar som ingår i fundament till bodens norra del.

GÅRDSPLANENS SÖDRA DEL OCH DELEN FRAMFÖR FÄHUSLÄNGAN

Inom gårdsplanens södra del frilades ytan fram till den fähuslänga som legat i östvästlig riktning under 1700-tal och tidigt 1800-tal. I syneprotokollet från 1751 anges att här fanns ett stall och ett fähus samt en redskapsbod i skiftesverk mellan dessa, deras inbördes läge anges dock inte tydligt. Fähuslängan beskrivs i syneprotokollet 1807 som ett fähus, samt ett stall som omfattade ett port- och vagnslider. Fähuset anges som uppfört 1748 vilket visar att det rör sig om samma byggnad som nämns i det äldre protokollet. Avståndet till boningshuset anges till 15 alnar för både fähus och stall, vilket stämmer väl med den aktuella husgrunden. Någon tydlig angivelse av vilken ordning de olika delarna haft i huslängan finns inte heller här. Flera av syllstenarna efter fähuslängan var synliga ovan mark och även avgränsningen mellan

de olika delarna gick att urskilja. Vid friläggningen utgick vi ifrån de inre och yttre begränsningar för fähuslängan som konstaterades vid den arkeologiska undersökningen 2004.

Stenläggningen inom gårdsplanens södra del var förhållandevis välbevarad. Stenmaterialet utgjordes av blandad sten, förmodligen odlingssten, med en storlek omkring 0,2 meter i diameter. Söder om fundamentet från 1800-talsboden upphörde även förekomsten av uppstickande markfasta stenar. Denna del av gårdsplanen sluttade svagt mot norr eftersom fähuslängan låg på krönet av en svagt markerad höjdsträckning. Närmast fähuslängan fanns dock en jämn, plattåliknande yta. I stenläggningen fanns här ett inslag av större flata stenar med en storlek av omkring 0,4 meter. Dessa förhållanden gällde framför allt för den sydöstra delen av gårdsplanen. Inom den sydvästra delen av gårdsplanen saknades däremot stenläggning helt inom ett stort parti vilket diskuteras i följande avsnitt.

I arbetsplanen ingick även att frilägga mittdelen av fähuslängan. Tanken var att

Fig 19. Stenläggning framför fähuset inom gårdsplanens södra del. Foto från NV.

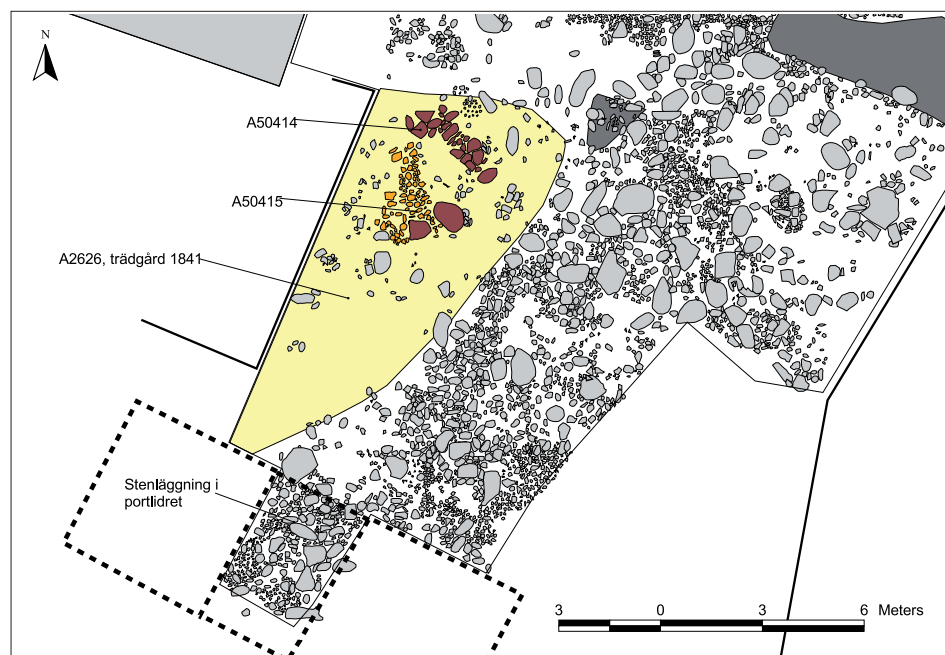

Fig 20. Plan över gårdsplanens södra del.

på detta sätt markera att en del av längan utgjorts av ett portlider och att besökaren genom detta portlider kan gå vidare mot ängarna och odlingsmarken i söder. Därför frilades det som var fähuslängans mittsektion med en storlek av 3,5 x 4 meter. Här fanns en tätt lagd stenläggning strax under grästorven. Här fanns ett tydligt inslag av större flata stenar med en storlek av 0,4–0,8 meter i diameter. Längs ytans västra sida saknades dock inslag av större stenar.

DEN SKADADE YTAN INOM 1840-TALETS TRÄDGÅRD Inom gårdsplanens sydvästra del fanns en ca 11 x 6 meter stort område som saknade stenläggning. Under ett förhållandevis tunt matjordslager påträffades här ljus, opåverkad grusig till siltig morän. Den stenfria ytan, som mättes in som A2626, låg intill den mindre trädgården söder om Linnéstugan. En förklaring till denna frånvaro av stenläggning finns på laga skifteskartan där det framgår att trädgården vid denna tid sträckte sig betydligt längre åt öster. Denna äldre begränsning för trädgårdens sammanfaller väl med den stenfria ytan. I norr och i söder sträckte sig dock den stenfria området även något utanför gränsen för den äldre trädgården.

Även om ytan var i stort sett stenfri förekom dock några stenpackningar som hade en annorlunda karaktär. I den norra delen av ytan fanns några större flata stenar som bildade en tät stenpackning lagd direkt på moränbacken, A50414. Stenpackningen var avlång, med en storlek av 3 x 0,7 meter, och påminde snarast om en del av en stenlagd gång. De större stenarna föreföll att vara i någon slags skiffer och det fanns även ytterligare några ensamliggande stenar av samma typ. Något längre åt söder fanns ytterligare en avlång stenpackning, A50415, med en storlek av 4 x 1 meter. Även denna påminde om en stenlagd gång men bestod av mindre stenar, mer likt det blandade stenmaterialet i gårdsplanens stenläggning. Denna stenpackning överlagrades delvis av en av de större flata skifferstenarna och det föreföll som om dessa stenpackningar tillkommit vid skilda tillfällen. Stenpackningarnas funktion är oklar men det är möjligt att de kan ha ingått i den trädgårdsanläggning som finns med på laga skifteskartan.

Ur restaureringssynpunkt blev nu frågan om man skulle lägga ny stenläggning inom detta avsnitt eller inte. Med utgångspunkt från att vi eftersträvade att åskådliggöra 1700-talets gårdsmiljö föreföll det mest rimligt att lägga ny sten. Även om ytan upptogs av en trädgård på 1840-talet så är det mindre troligt att så varit fallet under 1700-tal eftersom en trädgård i detta läge skulle ligga omedelbart framför det då använda fähuset. Det förefaller därför mer troligt att det funnits en stenlagd gårdsplan mellan Linnéstugan och fähuslängan fram till början av 1800-talet. Trädgården utökades antagligen i samband med att man flyttade fähuset. Man skapade då en mer uppdelad gårdsmiljö där den utvidgade trädgården i sydväst och boden i sydöst skapade en viss avgränsning mellan mangården och fägården. Denna uppdelning fanns inte i den äldre gårdsstrukturen.

Fig 21. Den stenfria ytan där det på kartan från 1841 fanns en utvidgning av trädgården. Foto från N.

FYNDMATERIAL

Vi friläggandet av gårdsplanen tillvaratogs ett stort antal fynd. Alla fynd togs dock inte tillvara och i metodavsnittet har tidigare redogjorts för strategi bakom fyndsamlings och gallring samt källkritiska aspekter. Vid tillvaratagandet gick det ofta inte att särskilja vilka fynd som låg i matjordslagret och vilka som låg i det avsatta lagret på gårdsplanen. Man måste istället utgå ifrån att fynden kommer från en förhållandevis öppen kontext där yngre och äldre fynd kan återfinnas tillsammans. Under arbetet kunde man dock notera att fyndkoncentrationen var högre ovanpå stenläggningen än högre upp i det ovanliggande matjordslagret. På grund av rapportens begränsade omfattning är den följande genomgången av fyndmaterialet mycket översiktlig.

Den största fyndkategorin, 197 fyndposter, var keramik. Den helt dominerande keramiktypen var yngre rödgods. Denna typ av keramik har en lång tradition från slutet av medeltid och fram till idag. Skärvarna var ofta dekorerade men få av de-

korelementen kan betraktas som daterande. Något exempel på hemring, en form av inristad streckdekor, förekom (bl a F50375), vilket oftast kan dateras till 1700-tal. I övrigt förekom även skärvor av fajans, stengods, flintgods och enstaka porslins-skärvor. Många av dessa hör förmodligen till sent 1800-tal eller 1900-tal. Den klart vanligaste kärlypen var fat av yngre rödgods. Fyndfördelningen med många fynd av fat, men få fynd av tallrikar tyder på att fyndmaterialet hör hemma i ett traditionellt landsbygdssammanhang där alla hushållets medlemmar åt från samma fat. Bruket av egna tallrikar vann först intåg i städernas mer privatnriktade kultur (Rosén 2004, s 190).

Den näst största fyndkategorin var glasskärvor vilka fanns representerade av 94 fyndposter. En del av dessa var planglas som bör vara från gårdens fönsterrutor. Huvuddelen var dock hålglas som skärvor av flaskbuteljer, fyrsidiga buteljer, dricksglas, vinglas skålar, små flaskor och andra typer av glaskärl. Inslaget av klarglas var ganska stort. Även några skärvor av optikblåst klarglas påträffades. Det förekom pressglas, både sådant med sen karaktär och med äldre prägel. Glasmaterialet var i regel svårt

Fig 22. Keramik av yngre rödgods var de vanligaste fynden. Skärva av dekorerat fat, F50395. Foto: Bertil Olsson.

Bild 23. Glassigill från 1700-talet, stämplat med Henrikstorps glasbruks märke, F50363. Foto: Bertil Olsson.

att datera men en stor del av materialet förefaller att vara sent. Det mest intressanta fyndet var ett glassigill i grönt glas med Henrikstorps firmamärke (F50363, jmf Noreen & Graebe 1964 s 94 nr 2). Henrikstorps var ett glasbruk i norra Skåne som var i drift mellan 1691 och 1760. En klump av smält, grönt glas (F50066) påträffades strax söder om den nyfunna husgrunden. Förmodligen rör det sig om glas som smält samman vid en brand.

Vid avbaningen insamlades även ett antal järnföremål, tillsammans 57 fyndposter. Bland de fynden som gick att identifiera fanns knivar, syl, fragment av lieblad, järnringar med mera. Huvuddelen av järnfynden utgjordes dock av spik. Inom gårdsplanen påträffades även 22 fyndposter med slagg. Vissa utgjordes av hela slaggsällor men huvuddelen var delar av skällor eller mindre fragment. Slaggen hade en samman-

lagd vikt av 11 600 g. Av slaggskålornas storlek att döma rör det sig förmodligen om smidesslagg från någon närbelägen smedja. Slagg var ett bra utfyllnadsmaterial och många av slaggerna ingick i stenläggningen. Andra spår efter dagligt arbetet var brynen som använts till att skärpa upp eggverktyg. Fem flintor, som förmodligen använts till eldslagning, tillvaratogs.

Två mindre knappar påträffades samt ett ovalt spänne, alla gjorda i någon form av Cu-legering (F50041, F50049, F50385). På gårdsplanen hittades även ett 2 skilling banco mynt från 1843 (F50143). Ett fynd gjordes av en blyplomb som suttit i plomberingen till en tygbale från Borås (F50145). Den var stämplad med den bitvis urskiljbara texten "...bevakning, Borås". Stämpeln är förmodligen från 1800-tal. Ett tjugotal fragment av kritpipor påträffades vid friläggandet. Kritpipor var som mest i bruk under 1700-talet men användes även före och efter detta sekel.

Fynden visade en förhållandevis jämn spridningsbild inom gårdsplanen och variationen mellan de olika fyndkategorierna var liten. I regel var dock fyndfrekvensen lägre i den södra delen av gårdsplanen än i den norra. Slagg förekom främst inom gårdsplanens norra del.

Fig 24. Dräktspännen med nålfäste på baksidan, F50385. Foto: Bertil Olsson

Fig 25. Blyplomb, märkt Borås, från plombering av klädesbale. Foto: Bertil Olsson.

GÅRDSPLANENS STRATIGRAFI, ÅLDER OCH FÖRÄNDRING

ÖVERTÄCKNINGEN AV GÅRDSPLANEN Den stenlagda gårdsplanen var innan friläggandet täckt med ett 0,2 till 0,4 meter tjockt lager med matjord. Det är oklart när man upphörde att använda den stenlagda gårdsplanen. Den skiss över Linnés Råshult som Nils Månsson Mandelgren gjorde 1877 visar att det fanns en gräsplan framför stugan. En tanke som framförts av Michael Michaëlsson är att övertäckningen av gårdsplanen gjordes samtidigt som man 1872 uppförde den nuvarande ladugården. Denna ekonomibyggnad, som är ojämförligt mycket större än föregångarna, är byggd där det tidigare legat en terrasserad åker. De jordmassor som man grävt ut för byggnadens stengrund kan ha använts till att täcka över den stenlagda gårdsplanen. Tanken förefaller rimlig i och med att gårdsplanen förlorade sin funktion som arbetsplats i samband med att den nya ladugården uppfördes på behörigt avstånd från boningshuset. Det är möjligt att man i samband med detta valde att omvandla gårdsplanen vid boningshuset till en trädgårdslik miljö avskild från gårdens fähus och det dagliga arbetet. Om man antar att gårdsplanen täcktes över under 1870-talet innebär det att fyndmaterialet till större delen borde bestå av material som ansamlats fram till denna tidpunkt. Detta stämmer väl med fyndmaterialets karaktär men man kan konstatera att även yngre fynd förekom vilket bör höra ihop med nedgrävningar och omformningar av platsen fram till idag.

Ovanpå stenläggningen fanns, förutom matjord, även ett mestadels tunt avsatt lager med mörkbrun humös silt, som bör ha tillkommit under gårdsplanens brukningstid. Detta lager kunde inte följas kontinuerligt och var svårt att avgränsa från den ovanliggande matjorden. Det gick därför i regel inte att inte urskilja om fynden kom från matjorden eller från detta lager.

DET UNDERLIGGANDE KULTURLAGRET Under stenläggningens norra och centrala delar fanns ett mörkt kulturlager. Detta exponerades vid de skadade områden där stenläggningen saknades. Särskilt intill Linnéstugan fanns partier där stenläggningen tagits bort medan det underliggande lagret var intakt. I området mellan Linnéstugan och stengrunden efter den äldre sätesstugan fanns motsvarande kulturlager men med inslag av kol, sot och bränd lera. Detta stämmer väl med äldre uppgifter om att man funnit kol i marken vid Linnéstugans nordöstra hörn då man planterade ett träd på denna plats (Lindell 1922, s 142f). Detta sammanhängande kulturlager, som alltså var stratigrafiskt äldre än stenläggningen, undersöktes inte eftersom detta inte ingick i projektet. Vid undersökningen 2004 grävdes dock en mindre provruta igenom både stenläggningen och det underliggande kulturlagret. Lagret hade här ett djup av 0,15-0,20 m och innehöll bland annat en kniv samt ett fragment av en kritpipa. I ytan av kulturlagret, nära Linnéstugan, tillvaratogs ett stycke av optikblåst klarglas samt ytterligare ett fragment av en kritpipa. Glasskärvan bör inte vara äldre än 1700-tal medan kritpipor generellt hör till perioden sent 1600-tal till tidigt 1800-tal. Man bör dock komma ihåg att en stenläggning inte har utgjort något lock på det underliggande lagret. Vid reparationsarbeten eller då man gjort tillfälliga nedgrävningar kan yngre material ha blandats med äldre. Utan vidare undersökningar är det därför svårt att datera det underliggande kulturlagret. Olika delar av kulturlagret kan även ha olika ålder.

STENLÄGGNINGEN OCH BONINGSHUSEN Även om sambanden mellan stenläggningen och de omgivande husgrunderna inte blivit stratigrafiskt undersökta kunde man ändå dra vissa slutsatser utifrån förhållandet mellan de olika lämningarna. Särskilt intressant i detta sammanhang var den tidigare inte kända husgrunden vars stengolv och syllstenar var integrerade i stenläggningen i gårdsplanens nordvästra del. Denna syllstensrad gick in under husgrunden för den äldre sätesstugan, som omnämns i 1751 års syneprotokoll och den var därigenom stratigrafiskt äldre än denna. Den nyupptäckta husgrunden var orienterad i rak östvästlig riktning till skillnad mot husgrunden efter sätesstugan som låg i ostnordost-västsydväst. Stenläggningen anslöt väl till den nyupptäckta, äldre husgrunden. Detta gör att man kan anta att stenläggningen varit i bruk samtidigt med huset eller möjligen att den anlagts samtidigt med att huset revs.

Bedömningen av stenläggningens ålder hör därför samman vilken datering man kan ge den nyupptäckta husgrunden. För att få en bakgrund till denna fråga behöver

Fig 26. Den nyfunna husgrunden gick in under den tidigare synliga husgrunden efter sätesstugan. Foto från V.

man först återgå till den gamla diskussionen om vilket hus som Carl Linnaeus föddes i (Lindell 1922). Den äldsta något mer utförliga uppgiften om ett boningshus på Råshults Södregård återfinns i en tjänsteskrivelse där Nils Linnaeus omnämner att han 1705 fick klartecken att uppföra ”en byghning, medh en Sahl, kamar och kiök samt loft öfver och kiällar under”. Något syneprotokoll som beskriver detta, eller dessa, boningshus finns dock inte. I det äldsta bevarade protokollet från 1751 nämns att till boningshuset hörde en sätesstuga uppförd 1732, ett ”dagligvåningsrum”, uppfört 1736 samt en gästkammare.

Den byggnad som omnämns i det äldsta syneprotokollet kan alltså inte vara samma som Nils Linnaeus lät bygga. Då Wiman på 1920-talet frilade den synliga husgrunden norr om gårdsplanen konstaterade man att denna husgrunden stämde väl med syneprotokollets beskrivning. Man upptäckte dock även en igenlagd källare under husgrundens östra del. Någon sådan nämns inte i protokollet från 1751 men däremot i Nils Linnaeus brev från 1705. Vid avtorvningen kunde man även konstatera att det fanns ett kraftigt lager med kol inom husgrunden. Eftersom de inte fanns några uppgifter om att den byggnad som uppfördes på 1730-talet skulle ha brunnit, den stod kvar till efter 1807 i form av drängstuga, antog Lindell att brandresterna var från det hus som föregått 1730-talets sätesstuga, det vill säga Nils Linnaeus hus (1922, s 144). Att det äldre huset legat på samma grund som det senare framgick, enligt Lindell, av att den äldre källaren fanns under husgrundens östra del. Lindells slutsats var alltså att det hus som Nils Linnaeus byggde legat på samma plats som det hus som uppfördes på 1730-talet och att lämningarna efter dessa fanns kvar i form av den synliga stengrunden.

Frågan är då hur den nyupptäckta husgrunden förhåller sig till dessa uppgifter. Denna var alltså stratigrafiskt äldre än den från början synliga husgrunden vilken bör ha uppförts senast under 1730-talet. Det är därför möjligt att den nyfunna husgrunden sammanfaller med det hus som Nils byggde 1705 men den kan även vara från ett ännu äldre hus. Något som talar emot att huset skulle vara identiskt med Nils Linnaeus hus är att den nyupptäckta husgrunden haft en annorlunda orientering än det yngre huset. Detta innebär att detta hus inte kan ha legat i linje med den källare som fanns under den yngre husgrundens östra del. Man kan visserligen tänka sig att det rör sig om olika källare men detta är mindre troligt. Att bygga en källare var en förhållandevis stor investering och en sådan brukades oftast under en längre tid än det hus som fanns ovanpå källaren. Liksom vid friläggandet av husgrunden på 1920-talet kunde vi notera att det fanns rikligt med kol och sot inom den nyfunna husgrunden. Lindell beskriver dock att husgrunden täcktes av brandrester men vid friläggandet av den nyfunna husgrunden kunde vi snarare konstatera att kolet främst fanns under golvstenarna (Lindell 1922, s144). Det föreföll därför snarast som om husets föregångare hade brunnit. Det är dock svårt att idag bedöma 1920-talets uppgifter om det brunna huset. Det är möjligt att man antingen misstolkade lagerförhållandena eller att det rör sig om flera brandlager på olika nivåer.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att den nyupptäckta husgrunden skulle kunna vara identisk med det hus som Nils Linnaeus lät bygga, och som Carl föddes i, men det skulle även kunna vara ett äldre hus, från 1600-talet eller tidigare. I detta sammanhang är det värt att notera att man vid friläggandet på 1920-talet påträffade flera mynt varav ett var från 1626 medan ett annat var ett drottning Kristina mynt utan läsligt årtal (Bobergs arkiv, Smålands museum). Då det gäller den nyfunna husgrundens ålder kan man alltså med säkerhet säga att den är äldre än 1730-tal. Eftersom den stenlagda gårdsplanen sluter an till denna husgrund bör stenläggningen ha anlagts antingen, när detta hus fortfarande var i bruk, eller i samband med att husets revs. Även stenläggningen kan därför sägas höra till perioden före 1730-talet.

GÅRDSPLANEN OCH TRÄDGÅRDARNA Vid övergången mellan gårdsplanen och trädgården i öster kunde man, vilket tidigare beskrivits, se en tydlig skillnad i lagrens sammansättning. De lager som täckte gårdsplanen var brunare och mindre

humösa medan lagren vid och inom trädgården var svartbruna och kraftigt humösa. Läget för den rekonstruerade hägnaden till trädgården stämde i huvudsak med denna lagerskillnad. Man kunde dock konstatera att passagen fram till brunnen förmodligen varit något förskjutet åt söder gentemot dagens rekonstruktion. Även inom den yta där vi antar att logen stod under 1700-talet var lagerskiftet mycket tydligt. Detta antyder att gränsdragningen mellan gårdsplanen och trädgård i öster varit en fast rotad gräns under lång tid.

Som tidigare nämnts hade den trädgård som ligger söder om Linnéstugan en större utbredning på 1840-talets laga skifteskarta än vad den har i den nuvarande rekonstruktionen. Denna tidigare begränsning gick att urskilja genom att ytan röjts fri från sten. Här kunde man dock inte se någon skillnad i fråga om jordlagren. Frånvaron av mörka, tydliga odlingslager, motsvarande de i den östra trädgården, kan tyda på att denna yta inte brukats som trädgård under längre tid. De större flata stenar som fanns inom denna yta låg högt upp, närmast under grästorven, och föreföll vara lagda förhållandevis sent. De kan ha varit en del av en trädgårdsgång inne i trädgården eller vara lagda senare. En av dessa flata stenar överlagrade en annan äldre stenpackning, som eventuellt kan vara en rest av en, i så fall äldre, trädgårdsgång.

RESTAURERINGSARBETET. ANTIKVARISKA SYNPUNKTER OCH ANPASSNINGAR

Den stenläggning som efterhand frilades var, sett i en arkeologs öga, mycket välbevarad men sett i en stenläggares öga så var den i ett bedrövt tillstånd. Förmodligen var den stenlagda gårdsplanen sliten och i starkt behov av att repareras då man tog den ur bruk under 1800-talets andra hälft. Även en rad ingrepp som gjordes efter det att gårdsplanen täckts med matjord gjorde att ytterligare skador på stenläggningen uppstod. Den frilagda stenläggningen var därför inkomplett och långt ifrån redo att tas i bruk. Här övergick den arkeologiskt dokumenterade friläggningen i själva restaureringsarbetet. Riktlinjer i restaureringsarbetet var att behålla gårdsplanens vardagliga och funktionella karaktär med sin variation i fråga om stenmaterial och inslag av markfast sten. För att behålla den autentiska känslan var det väsentligt att inte omskapa stenläggningen i alltför hög grad och besökaren ska kunna uppleva att han, eller hon, står på samma gårdsplan som 1700-talets människor. Det var dock viktigt att stenläggningen inte skulle vara någon ”ruin” utan att den skulle kunna brukas på

Fig 27. Stenarna i den nyfunna husgrunden justeras. Foto från Ö.

ett funktionellt sätt. Nedan följer en kort redogörelse för de diskussioner omkring återställningen som pågick kontinuerligt under arbetet samt några av de beslut som fattades längs vägen.

Då frågan om tillvägagångssätt vid restaureringen diskuterades fanns en enighet om att man i första hand skulle bearbeta den bevarade stenläggningen med markvibreringsmaskin och sedan göra reparationer där så behövdes. Detta var ett arbetssätt som Folkes Bygg AB hade erfarenhet av från tidigare restaureringsarbeten, bland annat vid Hovdala slott. Metoden visade sig dock inte fungera i Råshult. Anledningen till detta var att stenläggningen här bestod av två skikt och att de något större och mer ojämna stenarna i det undre skiktet hindrade det övre lagrets stenar att falla på plats då de bearbetades med en markvibreringsmaskin, så kallad ”padda”. Istället fick i stort sett all sten tas upp för att sättas om. I vissa partier, som till exempel inom den nypåträffade husgrunden, behövde inte all sten läggas om. Stenarna togs här upp en taget och varje sten lades tillbaka på sin ursprungliga plats. Vid restaureringen av gårdsplanens större, sammanhängande stenlagda ytor togs oftast all sten upp inom en yta av någon kvadratmeter varefter den sattes på nytt, med samma sten men utan varje stens individuella placering. Detta arbetssätt gör att stenläggningen inte kan betraktas som orörd men att den har förändrats så lite som möjligt samtidigt som den fått behålla sin särprägel. Tillvägagångssättet vid restaureringen låg förmodligen nära hur man även i äldre tid har bearbetat och lagt om en utsliten stenläggning.

Ett problem under restaureringsarbetet var att få tag på tillräckligt mängd sten till de ytor där stenläggning saknades och till att förtäta den befintliga stenläggningen. Innan frilägningsarbetet påbörjades var tanken att man skulle sälla fram den sten som fanns i matjorden. Det framstod dock snart att detta skulle vara tidskrävande i den blöta jorden, samtidigt som det inte skulle täcka behovet av sten. Nytt stenmaterial av olika dimensioner behövde därför plockas samman. Riktlinjen vid insamlandet av det nya stenmaterialet var att det skulle vara av samma typ som det ursprungliga och att allt material skulle plockas inom gårdens område. Större flata stenar, som till exempel användes till att komplettera stenläggningen i den nypåträffade husgrunden, fanns tillgängliga i några mindre upplag inom gårdsområdet. Detta är förmodligen sten som tidigare röjts bort efter tidigare byggnader eller brukats i andra sammanhang. Den huvudsakliga stenen till stenläggningen kunde tas från olika platser inom gårdens marker, dock utanför reservatsområdet, där det fanns ramponerade odlingslämningar av sen härkomst. Det nylagda stenmaterialet kom därför att bestå av olikfärgad och blandad lokal odlingssten av samma typ som i den

Fig 28. Sten och Stanley lägger kullersten inom gårdsplanens norra del.

ursprungliga stenläggningen. Vid stensättningen användes sand som blandades med mörkare jord.

Som tidigare nämnts skulle stenläggningen kunna användas av de besökare som kommer till dagens Råshult. Målsättningen var även att gårdsplanen skulle vara i någon mån tillgänglig för funktionshindrade. Även om någon fullgod tillgänglighet inte kan åstadkommas skulle en besökare i rullstol kunna ta sig fram till Linnéstugan, trädgården och även vidare mot odlingsmarken och ängarna i söder. En ursprunglig tanke var att om det fanns större flata stenar som ingick i stenläggningen, till exempel mellan brunnen och Linnéstugan, så skulle dessa kunna användas för att skapa ett mer lättillgängligt stråk över gårdsplanen. Redan efter sökschaktsgrävningen kunde man dock konstatera att några sådana stenar inte ingått i stenläggningen och att man därför behövde använda en annan metod. I anbudsunderlaget angavs att man skulle göra en uppgrusning av vissa partier. Under arbetets gång visade det sig dock fungera väl att skapa mer lättillgängliga stråk inom den befintliga stenläggningen endast genom att man åstadkom vissa jämnare ytor där man även tog bort ett mindre antal uppstickande stenar. Inom den färdiga stenläggningen finns nu, från entrén i nordväst, två jämna och mer lättframkomliga stråk, ett till trädgården och ett snett över gårdsplanen fram till Linnéstugan och vidare och söderut. Stråken följer den väg som man naturligt väljer då man rör sig inom gårdsplanen och är inte särskilt markerade. Framför trappstenen till Linnéstugan höjdes stenläggningen så att nivåskillnaden i det närmaste jämnades ut. Denna anpassning ska underlätta något så att en rullstolsburen besökare, åtminstone med hjälp, ska kunna ta sig in i huset. Den sistnämnda anpassningen kan anses vara den enda där man vid restaureringsarbetet gett avkall på autenticiteten till förmån för större framkomlighet.

KORT GUIDE FÖR GUIDER

Vid återställningsarbetet inom gårdsplanen har målet varit att ge besökaren möjlighet att kunna skapa sig en bild av hur 1700-talets gård sett ut genom att ta fram den äldre stenlagda gårdsplanen och genom att markera de omgivande husgrunderna. Gårdsplanens utveckling går att följa från 1751 och framåt. Längre tillbaka i tiden är kunskapen mer osäker. I stora drag bör denna beskrivning även ha giltighet för 1700-talets tidigare delar och för Linnés födelseår. Under 1700-talet var den stenlagda gårdsplanen omgiven av hus och trädgårdar. Under denna tid låg boningshus och fåhus nära varandra. Djur och människor delade på utrymmet runt gårdsplanen i högre grad än under senare tid. Den stenlagda gårdsplanen var gårdens mittpunkt och härifrån utgick verksamhet på gården.

STENLÄGGNINGEN Några saker som kan sägas vara typiska för gårdsplanens stenläggning är att:

- Stenmaterialet skiftar i fråga om form, färg och storlek. Förmodligen har man använt odlingssten från åkrarna till stenläggningen. Denna ger därför ett annorlunda intryck än många mer vällagda stenläggningar som finns bevarade i städer eller vid herrgårdar där man använt utvalda, jämnstora stenar.
- I den stenlagda gårdsplanen ingår många markfasta stenarna som inte brutits bort utan fått ligga kvar och ingå i stenläggningen, funktion var viktigare än utseende.
- Det är stora skillnader mellan olika delar av gårdsplanen, vissa delar har varit lättframkomliga, både till fots och med häst och vagn, medan andra delar bara varit mer nödortfött framkomliga. Alla ytor har inte använts på samma sätt.
- Stenläggningen går åtminstone tillbaka 1730-talet, men kan vara äldre. En stenlagd gårdsplan behövde dock lagas, repareras och läggas om med jämna mellanrum och stenläggningen har därför antagligen förändrats successivt.

· På den gamla stenläggningen hittades keramikskärvor, glas, spikar och andra vardagliga fynd. Slaggskällor visade att en smedja funnits någonstans i närheten. Bland de mer ovanliga fynden var ett glassigill. Det hade suttit på en butelj från Henriks-
torps glasbruk, ett bruk i norra Skåne där tillverkningen upphörde 1760.

HUSGRUNDERNA De flesta av gårdens byggnader var under 1700-talet samlade runt gårdsplanen. I norr låg boningshuset som bestod av flera separata delar. Idag skulle vi se det som en sammanhållen byggnad men under äldre tid betraktade man de olika delarna som separata hus. Detta byggnadssätt var det traditionella för den sydsvenska skogsbygden. Husen var lätta att flytta, bygga om eller förändra vilket man gjorde betydligt oftare än vad vi gör med våra hus idag. I söder låg en långa med fähus, stall samt förmodligen port- och vagnslider. På den östra sidan av gårdsplanen fanns förmodligen en loge. Då syneprotokollet från 1751 upprättades fanns inte någon byggnad där Linnéstugan står idag. Antagligen fanns här en trädgård fram till dess att det nuvarande huset uppfördes någon gång mellan 1751 och 1780.

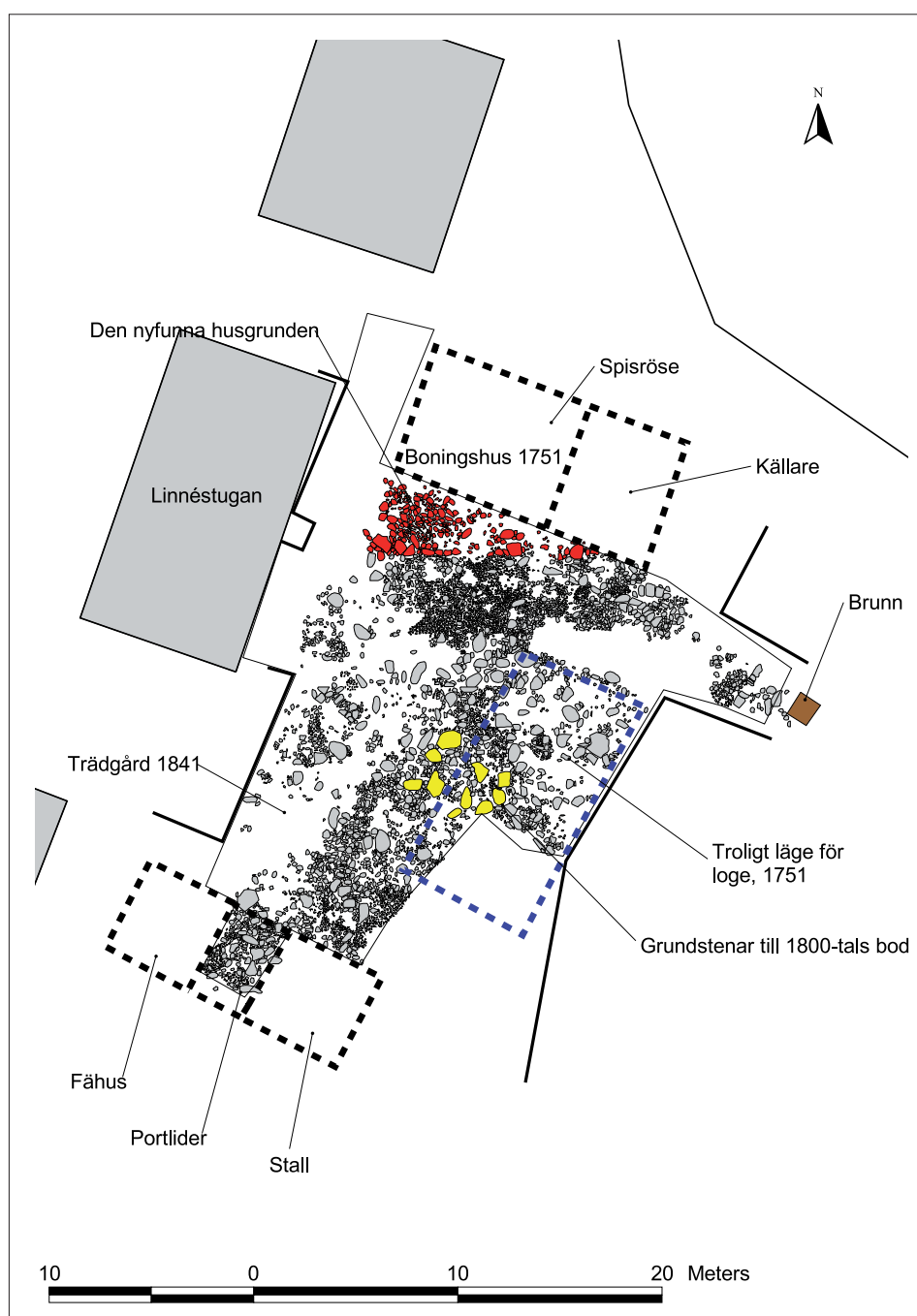

Fig 29. Gårdsplanen med olika spår och lämningar.

SÄTESSTUGAN Husgrunden norr om gårdsplanen är lämningar efter det boningshus som beskrivs 1751 som ett ”dagligvåningsrum”, en sätesstuga och en gästkammar. Under den östra delen av husgrunden låg en källare, man ser här fortfarande en svag nedsänkning i markytan. Sätesstugan, som var det egentliga bostadshuset, låg i mitten och man kan se förhöjningen efter spisgrunden. Dagligvåningsrummet, som var i två våningar, låg väster om sätesstugan. Beskrivningen av byggnaderna påminner om en högloftsstuga, eller sydgötiskt hus, vilket var den vanligaste typen av gårdsbyggnad i Småland under denna tid. I syneprotokollen nämns dock att dessa byggnader uppfördes på 1730-talet. Huset kan därför inte vara det samma som Nils Linnaeus lät uppföra 1705-06 och där familjen bodde när Carl föddes. Antingen har Nils Linnaeus hus legat på samma grund som det yngre huset eller så kan det vara grunden efter Nils hus som syns i stenläggningen i den nordvästra delen av gårdsplanen. Exakt var Linnés vagga stod vet vi inte, men det kanske inte spelar så stor roll.

DEN NYUPPTÄCKTA HUSGRUNDEN I det nordvästra hörnet av gårdsplanen upptäcktes en husgrund efter ett äldre hus. Husgrunden ingår som en del av stenläggningen men syns tydligt genom en rad med flata stenar som har varit underlag till husets sydvägg. Stenläggningen norr om denna vägglinje, har tidigare varit golv inne i ett hus. Vi vet inte hur gammalt detta hus är. Eftersom det går in under stengrunden norr om gårdsplanen bör det vara äldre än 1730-talet. Husgrunden skulle kunna vara efter det hus som Nils Linnaeus lät bygga 1705-06, men det kan även vara ett äldre hus, kanske från 1600-talet. När huset revs lät man helt enkelt syllstenar och stengolv ligga kvar så att de istället kom att ingå i gårdsplanen.

LOGEN Utifrån syneprotokollen vet vi att det under 1700-talet fanns en loge men läget för denna är oklart. En möjlig plats för logen kan ha varit längs gårdsplanens östra sida och inget vid undersökningen motsäger att så skulle kunna ha varit fallet. En loge brukar vara uppbyggd på ett fåtal syllstenar och lämnar därför inte någon urskiljbar husgrund efter sig. Man behövde heller inte jämna ut marken där logen skulle stå utan markfasta stenar kunde ligga kvar. Markeringen av logen är alltså mycket ungefärlig och bygger på måttuppgifterna i syneprotokollet från 1751.

BRUNNEN Brunnen som ligger öster om gårdsplanen har en inskription på brunnskaret från 1822. Men det är troligt att brunnen i sig är äldre. På laga skiftekartan från 1841 syns den stängsling fram till brunnen som nu har rekonstruerats. Det gick inte att återfinna någon sammanhängande stenläggning i gången fram till brunnen, kanske har man ibland lagt ut en spång om det blivit blött. Vid rekonstruktionen lät vi dock stenläggningen gå hela vägen fram till brunnen.

FÄHUSLÄNGAN I söder avgränsades gårdsplanen av en fähuslänga som innehöll stall, fähus samt vagns- och portluder. Denna huslänga syns idag som en svagt upphöjd husgrund. Vid den arkeologiska undersökningen 2004 kunde man se att huslängan var indelad i tre delar. Förmodligen låg stallet i öster, vagn- och portlidret i mitten samt fähuset i väster. För att åskådliggöra detta har stengrunden kompletterats med några stenar som visar denna indelning. Vid restaureringen valdes att låta stenläggningen fortsätta i mittdelen, portlidret, för att markera genomfarten mot åkrarna och ängsmarken i söder. År 1751 fanns stallplats för 4 hästar och fähuset hade 15 bås för kor samt en kalvkätte.

LOFTBODEN I gårdsplanens sydöstra del finns ett högre parti med många jordfasta stenar. Man kan se att man även lagt dit ett antal större flata stenar för att få en planare yta. Under början av 1800-talet stod här en bod med två våningar. På en teckning från 1822 syns det att det är en loftbod av gammal typ. Boden har inte ingått i 1700-talets gård och har därför inte markerats upp. Lämningen finns dock kvar som en av flera tidsskikt i gårdsplanens historia.

TRÄDGÅRDARNA Gränsen mellan gårdsplanen och trädgården i öster utgår ifrån laga skifteskartan och verkar stämma väl med den skillnad man kunde se i marken mellan trädgårdslandets svartbruna trädgårdsmylla och de brunare lagren inom gårdsplanen. Den trädgård som idag finns söder om Linnéstugan finns med även på laga skifteskartan. Trädgården var dock större vid denna tid och sträckte sig några meter ut i den nuvarande stenläggningen. Detta förklarade att det efter friläggandet helt saknades stenläggning inom detta avsnitt. Förmodligen utökades trädgården i samband med att man flyttade den äldre fähuslängan. Inget talar för att trädgården haft denna utbredning under 1700-talet eftersom trädgårdslandet då skulle ha legat för fähuset. Vid restaureringen lades därför ny stenläggning inom detta avsnitt.

UTVÄRDERING

Arbetsuppgiften att frilägga, restaurera och tillgängliggöra en äldre gårdsplan var en intressant och stimulerande uppgift som dock var ovanlig och ny för alla deltagande parter. En förutsättning för ett bra resultat var möjligheten till fortlöpande dialog där antikvariska hänsyn, anläggningsmässiga aspekter och frågor om funktion och pedagogik kunde vägas mot varandra. Detta samarbete har fungerat på ett bra och okomplicerat sätt vilket förhoppningsvis har bidragit till ett bra slutresultat. I projektet fick slutsatserna från sökschaktsgrävningen ligga till grund för anbuds-givningen. I efterhand kan man konstatera att det hade varit en fördel att gräva sig ned i stenläggningen på några platser. Stenläggningens uppbyggnad med ett undre bärande lager av större stenar gjorde att den först valda metoden med markvibrering inte fungerade. Förekomsten av stenfria partier samt nivåskillnad mellan markfasta stenar och stenläggning observerades dock redan vid sökschaktsgrävningen. I sökschakten var dock andelen skadad yta ca 25 % medan det efter friläggandet visade sig att ca 50 % av gårdsplanen saknade stenläggning. Beräkningen av tidsåtgång för den arkeologiska delen av fältarbetet var underskattad och fick lösas genom omfördelning av resurser inom projektet.

Det milda vädret under perioden gjorde att arbetet, trots den sena tiden på året, kunde löpa på bra. Det var dock en viss risktagning att inleda arbetet så pass sent. Som tidigare nämnts fick vi nu välja att göra en till stora delar handritad dokumentation vilket å ena sidan var mer tidskrävande men som å andra sidan möjliggjorde att stenläggningsarbetet kunde utföras simultant.

Referenser

Bobergs arkiv, Paul Bobergs ritningsarkiv på Smålands museum, Stenbrohult, Linnés Råshult K37.

Hansson, M. & Nylén, A. Råshult Södregård. Arkeologisk förunderskning etapp 2. RAÄ 86, Råshults Södregård 2:1. Stenbrohults socken, Älmhults kommun, kronobergs län, Småland. Smålands museum rapport 2005.15.

Larsson, L.-O. 1979-81. Smäländsk bebyggelsehistoria I. Från vikingatid till Vasatid. 1:2 Allbo härad. Acta Wexionensia. Serie 1. Historia & Geography 1:2. Utgiven av Högskolan i Växjö.

Lindbladh, M & Bradshaw, R. 1995. The development and demise of a Mediaeval forest meadow system at Linnaeus' birthplace in southern Sweden: implications for conservation and forest history. *Vegetation history and Archaeobotany* 4:153-160-

Lindbladh, M. & Nilsson, S., G. 1999. Skog och träd i kulturlandskapet. Vegetationshistorien i stenbrohult utifrån biologiska och historiska arkiv. *Svensk botanisk tidskrift* 93.

Lindell, E., 1922. Råshult Södregård. Svenska Linnésällskapets årsskrift 1922.

Michaël Michaëlsson, muntlig uppgift 2006, arrendator på Råshult.

Noreen, S.E.& Graebe, H. 1964. Henrikstorp. Det skånska glasbruket 1691-1760. Göteborg.

”Människa, gård och landskap – socioekonomiska strukturer på en småländsk gård från medeltid till 1800-tal. Exemplet Råshult” Projektbeskrivning, Lst dnr 223-8153-02.

Rosen, C. 2004. Stadsbor och bönder – materiell kultur och social status i halland från medeltid till 1700-tal. *Riksantikvarieämbetet Arkeologiska undersökningar skrifter* 53. *Lund studies in Medieval Archaeology* 35.

Schartau, K & Svensgård, J. 1996. Linnés Råshult, Råshult Södregård 2:1 Atenbrohults socken, Älmhults kommun. Byggnadsvårdsåtgärder och åtgärdsförslag.

Svensgård, J. u.å. Råshults Södregård. Synprotokollen. Vad säger de om bebyggel-

sen på Linnés tid? Råshults Södregård, Stenbrohults socken. Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Thunander, H., 2001. Råshults bytomt 1707-1841 – en hypotes. Stencil

Åstrand, J. 2004. Arkeologisk förundersökning steg1, undersökning av gårdstomt, Linnés Råshult, RAÄ 86, Råshult Södregård 2:1, Stenbrohult socken, Älmhults kommun, Kronobergs län, Småland. Smålands museum rapport 2004:33.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diariernr:	435-8221-06,
Smålands museums diariernr:	110-2006-00531
Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen i Kronobergs län
Ansvarig institution:	Smålands museum
Län:	Kronoberg
Kommun:	Älmhult
Socken:	Stenbrohult
Fastighet:	Råshult 2:1
Ekonomiska kartan:	4E5a
Koordinatsystem:	RT 03 5 gon V
Typ av undersökning:	Antikvarisk medverkan
Personal:	Alexandra Nylén, Jessica Wennerlund, Johan Åstrand
Fältarbete utfört:	Steg 1: 2006.10.04-2006.10.06 Steg 2: 2006.11.19-2006.12.18

Bilaga. Fyndlista Råshults gårdsplan.

För uppgift om fyndens läge hänvisas till dokumentationen som finns tillgänglig på Smålands museum.

SubClass	Id	Fyndnr	Material	Sakord	Vikt	Antal	Anmärkning
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50002	1	Keramik	Fat	27	3	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50003	2	Keramik	Fat	2	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50005	3	Keramik	Fat	12	3	
	50006	4	Bergart	Bryne	43	1	
Järn	50007	5	Järn	Syl	10	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50008	6	Keramik	Fat	7	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50009	7	Keramik	Kärl	7	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50010	8	Keramik	Fat	10	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50011	9	Keramik	Fat	5	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50012	10	Keramik	Trebensgryta	32	1	
Glas	50013	11	Glas	Kärl	2	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50014	12	Keramik	Kärl	2	1	
Glas	50015	13	Glas		5	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50016	14	Keramik	Fat	12	3	
Glas	50017	15	Glas	Bägare	6	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50018	16	Keramik	Kärl	3	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50019	17	Keramik	Fat	40	1	
Kakel Syse B	50020	18	Keramik		19	1	Ljus glasyr
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50021	19	Keramik	Fat	3	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50022	20	Keramik	Kärl	4	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50023	21	Keramik	Fat	3	1	
	50024	22	Metall	Föremål	4	1	Troligen blylegering
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50025	23	Keramik	Fat	9	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50026	24	Keramik		3	1	
Glas	50027	25	Glas		1	1	
Glas	50028	26	Glas	Fönsterglas	2	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50029	27	Keramik	Kärl	17	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50030	28	Keramik	Kärl	6	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50031	29	Keramik	Fat	29	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50032	30	Keramik	Krittpipa	2	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50033	31	Keramik		3	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50034	32	Keramik	Krittpipa	2	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50035	33	Keramik	Kärl	11	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50036	34	Keramik	Kärl	12	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50037	35	Keramik	Kärl	14	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50038	36	Keramik	Fat	5	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50039	37	Keramik	Porslin	1	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50040	38	Keramik	Stengods	2	1	
Brons	50041	39	CU-leg	Knapp	1	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50042	40	Keramik		2	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50043	41	Keramik		1	1	
Järn	50044	42	Järn	Beslag	42	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50045	43	Keramik	Kärl	10	1	
Bränd lera	50046	44	Bränd lera	Tegel	71	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50047	45	Keramik	Kärl	3	1	
	50048	46	Flinta	Avslag	4	1	
Brons	50049	47	CU-leg	Knapp	1	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50050	48	Keramik	Fat	5	1	
	50051	49	Slagg		736	1	Kasserad
Järn	50052	50	Järn	Spik	10	1	Kasserad

Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50053	51	Keramik	Kritpipa	6	1	
	50054	52	Slagg		308	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50055	53	Keramik		2	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50056	54	Keramik	Fat	7	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50057	55	Keramik	Fat	27	1	
Glas	50058	56	Glas	Butelj	23	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50059	57	Keramik	Kärl	17	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50060	58	Keramik	Kärl	5	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50061	59	Keramik	Kritpipa	4	1	
Glas	50062	60	Glas		2	1	
	50063	61	Flinta	Avslag	10	1	
	50064	62	Slagg		124	1	Kasserad
Järn	50065	63	Järn	Beslag	18	1	Kasserad
Glas	50066	64	Glas		41	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50067	65	Keramik	Kärl	14	1	
Glas	50068	66	Glas		5	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50069	67	Keramik	Kritpipa	3	1	
Järn	50070	68	Järn	Spik	7	1	Kasserad
Järn	50071	69	Järn	Lie	36	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50072	70	Keramik	Kärl	22	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50073	71	Keramik	Stengods	22	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50074	72	Keramik	Fat	8	3	
Järn	50075	73	Järn	Spik	13	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50076	74	Keramik	Fat	22	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50077	75	Keramik	Kärl	16	4	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50078	76	Keramik	Porslin	1	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50079	77	Keramik		14	3	
Järn	50080	78	Järn	Spik	102	1	Kasserad
Järn	50081	79	Järn	Föremål	128	1	Kasserad
Järn	50082	80	Järn	Beslag	13	2	Kasserade
Glas	50083	81	Glas	Butelj	21	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50084	82	Keramik	Kritpipa	3	1	
Glas	50085	83	Glas	Fönsterglas	1	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50086	84	Keramik	Kärl	11	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50087	85	Keramik	Fat	13	3	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50088	86	Keramik		1	1	
Bränt ben	50089	87	Ben		1	1	
	50090	88	Slagg		357	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50091	89	Keramik	Fat	28	4	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50092	90	Keramik	Fat	17	1	
Glas	50093	91	Glas	Fönsterglas	6	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50094	92	Keramik		20	3	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50095	93	Keramik	Fat	6	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50096	94	Keramik	Kärl	14	2	
Järn	50097	95	Järn	Spik	9	1	Kasserad
Glas	50098	96	Glas	Fönsterglas	1	1	Kasserad
Glas	50099	97	Glas	Butelj	9	3	
Glas	50100	98	Glas	Dryckesbägare	2	1	
Järn	50101	99	Järn	Beslag	48	1	Kasserad
Glas	50102	100	Glas	Butelj	38	1	
Glas	50103	101	Glas	Butelj	40	3	

Glas	50104	102	Glas	Flaska	8	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50105	103	Keramik		47	3	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50106	104	Keramik		1	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50107	105	Keramik	Kärl	7	2	
Glas	50108	106	Glas		32	3	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50109	107	Keramik	Porslin	1	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50110	108	Keramik	Skål	7	1	
Järn	50111	109	Järn	Spik	6	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50112	110	Keramik	Kritpipa	8	2	
Järn	50113	111	Järn	Spik	14	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50114	112	Keramik	Kärl	2	2	
Glas	50115	113	Glas	Fönsterglas	3	3	Kasserade
Glas	50116	114	Glas		3	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50117	115	Keramik		0	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50118	116	Keramik	Kritpipa	2	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50119	117	Keramik	Kärl	22	1	
Glas	50120	118	Glas	Fönsterglas	0	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50121	119	Keramik		6	3	
Glas	50122	120	Glas	Fönsterglas	2	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50123	121	Keramik		6	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50124	122	Keramik	Fat	12	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50125	123	Keramik	Kärl	5	1	
	50126	124	Flinta	Avslag	3	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50127	125	Keramik		5	2	
Glas	50128	126	Glas		3	3	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50129	127	Keramik		12	2	
Glas	50130	128	Glas	Butelj	5	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50131	129	Keramik		1	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50132	130	Keramik		2	2	
Glas	50133	131	Glas		1	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50134	132	Keramik		3	1	
Bränt ben	50135	133	Ben		3	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50136	134	Keramik	Kanna	111	3	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50137	135	Keramik		3	1	
Järn	50138	136	Järn	Spik	15	1	Kasserad
Glas	50139	137	Glas	Fönsterglas	3	2	Kasserade
Glas	50140	138	Glas	Fönsterglas	1	1	Kasserat
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50141	139	Keramik		2	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50142	140	Keramik	Stengods	10	1	
	50143	141	Ädelmetal	Mynt	18	1	2 shilling banko 1840
Obränt ben	50144	142	Ben	Handtag	2	1	
	50145	143	Metall	Blyplomb	8	1	
Glas	50146	144	Glas		1	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50147	145	Keramik		2	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50148	146	Keramik	Kritpipa	5	1	Del där man lägger tobaken
Glas	50149	147	Glas		3	1	
	50150	148	Slagg		599	1	Kasserad
	50151	149	Slagg		892	1	Kasserad
	50152	150	Slagg		416	1	Kasserad
	50153	151	Slagg		936	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50154	152	Keramik		7	1	

Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50155	153	Keramik		3	2
	50156	154	Slagg		186	1 Kasserad
Järn	50157	155	Järn	Spik	5	1 Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50158	156	Keramik		3	2
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50159	157	Keramik	Fat	2	1
	50160	158	Slagg		449	3 Kasserade
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50161	159	Keramik	Fat	3	2
Glas	50162	160	Glas		4	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50163	161	Keramik		10	3
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50164	162	Keramik	Kärl	38	2
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50165	163	Keramik		4	1
Järn	50166	164	Järn	Spik	5	1 Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50167	165	Keramik		1	1
Glas	50168	166	Glas	Fönsterglas	4	3 Kasserade
Glas	50169	167	Glas	Fönsterglas	6	1 Kasserad
Glas	50170	168	Glas	Fönsterglas	2	1 Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50171	169	Keramik	Kärl	28	4
Glas	50172	170	Glas	Fönsterglas	2	3 Kasserade
	50173	171	Slagg		23	1 Kasserad
Bränt ben	50174	172	Ben		1	1
Glas	50175	173	Glas	Fönsterglas	1	1 Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50176	174	Keramik	Fat	0	1
Järn	50177	175	Järn	Syl	7	2 Kasserade
Glas	50178	176	Glas	Flaska	32	3
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50179	177	Keramik	Fat	91	6
Glas	50180	178	Glas	Flaska	54	2
Glas	50181	179	Glas	Fönsterglas	3	1 Kasserad
Glas	50182	180	Glas		17	2
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50183	181	Keramik	Kärl	51	3
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50184	182	Keramik	Trebensgryta	21	1 Ben till gryta
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50185	183	Keramik		6	2
Glas	50186	184	Glas		8	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50187	185	Keramik	Fat	3	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50188	186	Keramik	Fat	3	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50189	187	Keramik	Trebensgryta	80	2
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50190	188	Keramik	Fat	34	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50191	189	Keramik		10	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50192	190	Keramik		18	6
Bränt ben	50193	191	Ben		0	1
Järn	50194	192	Järn	Spik	4	1 Kasserad
	50195	193	Slagg		28	1 Kasserat
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50196	194	Keramik		23	8
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50197	195	Keramik	Kärl	35	2
Glas	50198	196	Glas		4	1
Glas	50199	197	Glas	Fönsterglas	2	1 Kasserat
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50200	198	Keramik		2	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50201	199	Keramik		2	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50202	200	Keramik		23	13
Glas	50203	201	Glas		4	1
Järn	50204	202	Järn	Föremål	8	1 Kasserad
Järn	50205	203	Järn	Föremål	36	1 Kasserat

Järn	50206	204	Järn	Föremål	157	1	Kasserat
Järn	50207	205	Järn	Kniv	43	1	Kasserad
Järn	50208	206	Järn	Föremål	44	1	Kasserat
Järn	50209	207	Järn	Föremål	22	1	Kasserat
Järn	50210	208	Järn	Spik	5	1	Kasserad
Glas	50211	209	Glas	Fönsterglas	2	2	Kasserade
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50212	210	Keramik	Kritpipa	4	1	
	50213	211	Flinta	Avslag	4	1	
Järn	50214	212	Järn	Föremål	18	1	Kasserat
Järn	50215	213	Järn	Spik	5	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50216	214	Keramik	Fat	11	3	
Glas	50217	215	Glas		3	1	
	50218	216	Slagg		687	1	Kasserad
Järn	50219	217	Järn	Beslag	94	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50220	218	Keramik	Kritpipa	5	1	
Glas	50221	219	Glas		2	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50222	220	Keramik	Fat	1	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50223	221	Keramik		392	25	Glasyr på de flesta skärvorna
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50224	222	Keramik	Kärl	30	1	
Järn	50225	223	Järn	Järnten	102	1	Kasserad
Järn	50226	224	Järn	Nit	7	1	Kasserad
Glas	50227	225	Glas		13	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50228	226	Keramik	Kärl	9	2	
Järn	50229	227	Järn	Föremål	227	1	Kasserad
Järn	50230	228	Järn	Spik	8	1	Kasserad
Glas	50231	229	Glas	Fönsterglas	4	2	Kasserad
Glas	50232	230	Glas		1	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50233	231	Keramik	Fat	42	3	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50234	232	Keramik		26	3	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50235	233	Keramik	Fat	2	2	
Glas	50236	234	Glas		17	4	
Glas	50237	235	Glas	Fönsterglas	11	3	Kasserade
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50238	236	Keramik	Kärl	15	4	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50239	237	Keramik	Fat	4	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50240	238	Keramik	Kritpipa	3	1	
Glas	50241	239	Glas		79	9	Blandat glas
Järn	50242	240	Järn	Spik	5	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50243	241	Keramik		3	1	
Järn	50244	242	Järn	Spik	13	1	Kasserad
Järn	50245	243	Järn	Föremål	56	1	Kasserat
Järn	50246	244	Järn	Spik	10	1	Kasserad
Järn	50247	245	Järn	Syl	21	3	Kasserade
Glas	50248	246	Glas		2	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50249	247	Keramik		5	2	
	50250	248	Slagg		83	2	Kasserade
Glas	50251	249	Glas	Fönsterglas	9	2	Kasserade
Järn	50252	250	Järn	Spik	7	1	Kasserad
Glas	50253	251	Glas		2	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50254	252	Keramik		4	2	
	50255	253	Slagg		1196	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50256	254	Keramik	Fat	4	1	

Järn	50257	255	Järn	Spik	11	1	Kasserad
Järn	50258	256	Järn	Spik	5	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50259	257	Keramik	Stengods	117	10	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50260	258	Keramik		90	13	
Glas	50261	259	Glas		13	1	
Glas	50262	260	Glas	Fönsterglas	2	1	Kasserat
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50263	261	Metall	Föremål	2	1	Kasserad, typ skruvkork
Järn	50264	262	Järn	Föremål	29	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50265	263	Keramik		8	1	
Glas	50266	264	Glas	Flaska	40	3	
Glas	50267	265	Glas	Fönsterglas	2	1	Kasserad
Järn	50268	266	Järn	Järnring	30	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50269	267	Keramik	Fat	24	1	
Glas	50270	268	Glas		27	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50271	269	Keramik		2	1	
Glas	50272	270	Glas		7	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50273	271	Keramik		11	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50274	272	Keramik	Kärl	78	5	
Järn	50275	273	Järn	Spik	8	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50276	274	Keramik		20	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50277	275	Keramik	Fat	9	2	
Järn	50278	276	Järn	Spik	7	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50279	277	Keramik		6	3	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50280	278	Keramik	Kritpipa	1	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50281	279	Keramik	Fat	4	1	
Järn	50282	280	Järn	Spik	7	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50283	281	Keramik	Kritpipa	6	2	
Glas	50284	282	Glas		5	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50285	283	Keramik	Kärl	17	3	
Järn	50286	284	Järn	Spik	7	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50287	285	Keramik	Kritpipa	3	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50288	286	Keramik	Trebensgryta	44	2	
Glas	50289	287	Glas	Pärframställning gsavfall	2	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50290	288	Keramik		28	6	
Järn	50291	289	Järn	Spik	7	1	Kasserad
Glas	50292	290	Glas	Dryckesbägare	23	1	
	50293	291	Slagg		143	1	Kasserad
Obränt ben	50294	292	Keramik		2	1	
Glas	50295	293	Glas		3	1	
Glas	50296	294	Glas	Fönsterglas	7	1	Kasserat
Glas	50297	295	Glas		68	4	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50298	296	Keramik	Kärl	42	6	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50299	297	Keramik		3	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50300	298	Keramik	Stengods	7	1	
Järn	50301	299	Järn	Spik	11	2	Kasserade
Järn	50302	300	Järn	Syl	6	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50303	301	Keramik	Stengods	9	1	
Glas	50304	302	Glas		2	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50305	303	Keramik	Fat	4	4	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50306	304	Keramik		20	5	
Glas	50307	305	Glas		1	1	

Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50308	306	Keramik	Fat	7	2
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50309	307	Keramik	Kärl	28	4
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50310	308	Keramik	Fat	46	6
Glas	50311	309	Glas	Fönsterglas	1	1 Kasserat
Järn	50312	310	Järn	Föremål	12	1 Kasserad
Glas	50313	311	Glas		3	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50314	312	Keramik		1	1
Järn	50315	313	Järn	Föremål	33	1 Ev lieblad, kasserat
Järn	50316	314	Järn	Spik	11	1 Kasserad
Glas	50317	315	Glas	Fönsterglas	3	5 Kasserade
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50318	316	Keramik	Kärl	5	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50319	317	Keramik	Fat	4	2
Järn	50320	318	Järn	Syl	5	1 Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50321	319	Keramik		16	2
Glas	50322	320	Glas		2	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50323	321	Keramik	Fat	1	2
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50324	322	Keramik		4	1
Glas	50325	323	Glas		2	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50326	324	Keramik		1	1
Järn	50327	325	Slagg		25	1 Kasserad
Glas	50328	326	Glas	Fönsterglas	1	2 Kasserade
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50329	327	Keramik	Kritpipa	1	1
Glas	50330	328	Glas		1	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50331	329	Keramik		1	1
Järn	50332	330	Järn	Föremål	25	1 Kasserat
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50333	331	Keramik	Kärl	13	2
Glas	50334	332	Glas		1	1
Järn	50335	333	Järn	Föremål	9	1 Kasserat
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50336	334	Keramik	Fat	28	1
	50337	335	Slagg		189	1 Kasserad
	50338	336	Slagg		263	3 Kasserade
Järn	50339	337	Järn	Föremål	63	1 Kasserat
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50340	338	Keramik	Fat	77	8
Glas	50341	339	Glas	Fönsterglas	4	1 Kasserat
Glas	50342	340	Glas		25	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50343	341	Keramik	Fat	14	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50344	342	Keramik		6	3
	50345	343	Flinta	Avslag	3	1
Glas	50346	344	Glas		5	6
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50347	345	Keramik	Kärl	41	2
Järn	50348	346	Järn	Föremål	2	1 Kasserat
Järn	50349	347	Järn	Spik	7	1 Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50350	348	Keramik	Kärl	2	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50351	349	Keramik	Kärl	28	9
Glas	50352	350	Glas	Fönsterglas	1	1 Kasserat
Järn	50353	351	Järn	Föremål	7	1 Kasserat
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50354	352	Keramik	Kärl	6	1
Järn	50355	353	Järn	Spik	7	1 Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50356	354	Keramik	Kritpipa	2	1
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50357	355	Keramik		4	2
Järn	50358	356	Järn	Spik	13	1 Kasserad

Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50359	357	Keramik		7	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50360	358	Keramik	Fat	12	1	
	50361	359	Flinta	Avslag/avfall	39	1	
Glas	50363	361	Glas	Butelj	15	1	Sigillstämpel från glasbruket
Glas	50364	362	Glas	Bägare	22	1	
Glas	50365	363	Glas		1	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50366	364	Keramik		55	6	
Glas	50367	365	Glas	Fönsterglas	1	1	Kasserat
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50368	366	Keramik	Fat	16	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50369	367	Keramik	Fat	4	2	
Glas	50370	368	Glas		8	2	
Glas	50371	369	Glas	Fönsterglas	3	2	Kasserade
Glas	50372	370	Glas	Butelj	30	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50373	371	Keramik	Fat	63	8	Blandade fatskärvor
Glas	50374	372	Glas		20	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50375	373	Keramik	Kärl	76	6	
Glas	50376	374	Glas		3	1	
Järn	50377	375	Järn	Föremål	31	2	Kasserade
Glas	50378	376	Glas		21	3	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50379	377	Keramik	Kärl	5	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50380	378	Keramik	Fat	2	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50381	379	Keramik	Fat	31	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50382	380	Keramik	Fat	7	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50383	381	Keramik	Kärl	7	2	
Järn	50384	382	Järn	Föremål	7	2	Kasserade
	50385	383	CU-leg	Spänne	10	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50386	384	Keramik	Fat	1	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50387	385	Keramik	Porslin	5	3	
Bränd lera	50388	386	Bränd lera		4	1	Svart slipad yta
Bränd lera	50389	387	Bränd lera		23	2	
Keramik	50390	388	Keramik		1	1	Liten figur, vit i färgen
Bränd lera	50391	389	Bränd lera		5	1	
	50392	390	CU-leg		12	1	Patron
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50393	391	Keramik	Fat	3	1	
Glas	50394	392	Glas		5	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50395	393	Keramik	Kärl	88	1	
Järn	50396	394	Järn	Föremål	7	1	Kasserat
Järn	50397	395	Järn	Järnring	20	1	Kasserad
Glas	50398	396	Glas		3	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50399	397	Keramik		6	2	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50400	398	Keramik	Kärl	36	5	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50401	399	Keramik		1	1	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50402	400	Keramik	Kritpipa	1	1	
Järn	50403	401	Järn	Syl	4	1	Kasserad
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50404	402	Keramik	Kärl	5	3	
Kärl Senmedeltida och efterreformatoriska	50405	403	Keramik	Stengods	7	1	
	50406	404	Slagg		242	2	Kasserade
Bränt ben	50407	405	Ben		2	1	
Glas	50408	406	Glas		2	1	
	50409	407	Slagg		0	1	För tung för vågen, över 1 kilo, kasserad
	50410	408	Slagg		768	20	Kasserade
	50411	409	Slagg		2624	50	Kasserade
	50412	410	Bergart	Bryne	258	2	Fyndplats okänd